

PISMO RIMLJANOM – EVANGELIJ SPRAVE: PREDMET IZ NOVOZAVEZNE EKSEGEZE

PREDAVANJA: BCC Ljubljana, september 2008

PREDAVATELJ: Izv. prof. dr. sc. Corneliu Constantineanu
Evangeljska teološka fakulteta, Osijek, Hrvaška

Učni načrt: OPIS SEMINARJA

Pismo Rimljanom: evangelij sprave je seminar eksegeze Nove zaveze, namenjen za izredne študente.

Seminar se začne z nekaterimi uvodnimi snovmi iz eksegeze in biblijskega tolmačenja ter osvetljuje potrebo po raznolikem branju ter strnjem pristopu k svetopisemskemu tekstu – naglašajoč še posebej narativnost (pripovedovanje) in teološko branje teksta.

Po poglavju o obveznem preučevanju ozadja za pravilno razumevanje Pavla in nujnih uvodnih snoveh o Pismu Rimljanom, glavni del seminarja ponuja eksegezo Pavlovega pisma Rimljanom, osvetljuječ najpomembnejše teološke teme Rimljanom v poglavju za poglavjem, s posebnim naglasom na spravi. Pomemben poudarek je usmerjen na bistvene elemente eksegeze – zgodovinske, književne in teološke dimenzije teksta.

Učni načrt: CILJI SEMINARJA

- Glavni cilj seminarja je usposobiti študente za razumevanje vsebine Rimljanom in kako narediti pravilno eksegezo.
- Študenti bodo na splošno seznanjeni s sodobnimi trendi in smermi v študijah o Pavlu in podrobno o študijah pisma Rimljanom.
- Ob koncu tega seminarja bodo študentje lahko:
 - poznali glavno vsebino knjige Rimljanom;
 - ocenili različne pristope k preučevanju pisma Rimljanom;
 - sodelovali v narativno-teološki eksegezi določene knjige;
 - naredili solidno eksegezo kakršnegakoli teksta Pavlovih pisanj.

Učni načrt: ZAHTEVE ZA SEMINAR

Kot dodatek k temu, da študenti prisostvujejo vsem predavanjem in preberejo obvezno literaturo (glede na dostopnost), morajo napisati še seminarsko nalogo:

- *Raziskovalna naloga* (10-12 strani) o določenem odlomku iz Pisma Rimljanom, v kateri študent pokaže eksegetske sposobnosti, pridobljene v času seminarja.

Učni načrt: ROKI za izpolnitev nalog

Rok za raziskovalno nalogo bo določil izobraževalni center v BCC Ljubljana.

Bibliografija:

- **Greek NT: Romans**
- Dunn, James. *Romans*. Word Biblical Commentary, Volume 38 a,b. Dallas: Word Books, Publisher, 1988.
- Achtemeier, Paul J. *Romans*. Atlanta: John Knox Press, 1985
- Donfried, Karl P., ed. *The Romans Debate*. Rev. & expanded edition. Peabody, MA: Hendrickson, 1991.
- Hawthorne, G. F., et.al., eds. *Dictionary of Paul and His Letters*. Downers Grove: InterVarsity, 1993.
- Murray, John *The Epistle to the Romans* (NICNT). Grand Rapids: Eerdmans, 1968.

- Harrington, Wilfred J. *Uvod u Novi zavjet*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1975.
- Fee, Gordon D. & Douglas Stuart, *Kako tumačiti Bibliju*. Osijek: Izvori, 1999, str. 65-82.

PREGLED SEMINARJA:

- I. Uvodni del in metodologija
- II. Ozadje Pavlovih študij
- III. Pismo Rimljanom – uvodna snov
- IV. Eksegeza Rimljanom
 - I. Pristopi k pismu Rimljanom
 - II. Branje pisma Rimljanom na teološki način
 - III. Argument pisma Rimljanom:
 - IV. Rimljanom 1-4
 - V. Rimljanom 5-8
 - VI. Rimljanom 9-11
 - VII. Rimljanom 12-16
- V. Zaključek: Rimljanom, Pavlova teologija in krščanska praksa

I. Uvodni del in metodologija

Opomnik:

KLJUČ do dobre eksegeze:
pravilna vprašanja

Eksegetska vprašanja:

- ❑ Vprašanja, ki se nanašajo na **KONTEKST**:
 - ❑ **Zgodovinski kontekst**
 - čas
 - socialni, kulturni in religijski kontekst
 - dogodek in namen
 - ❑ **Književni kontekst**: Najbolj pomembno kontekstualno vprašanje poskuša izslediti avtorjevo osrednjo idejo: »Kaj je smisel?«
 - Kaj avtor pravi in zakaj to pravi prav tukaj?
 - Ko ugotovimo smisel, kaj je potem naslednje, kar avtor pravi in zakaj?
- ❑ Vprašanja, ki se nanašajo na **VSEBINO**:
 - ❑ Slovnica
 - ❑ Semantika (pomenoslovje)
 - ❑ Sintaksa (skladnja)
 - ❑ Zgodovinsko kulturno ozadje

KONTEKST

»Trditve enostavno nimajo pomena brez svojega konteksta«

- ❑ **Zgodovinski kontekst**: obrača se k uvodnemu materialu o svetopisemski knjigi, da bi določil situacijo, na katero je knjiga bila naslovljena.
 - **Viri**:
 - Uvodi v najboljše komentarje
 - Uvodi v SZ in NZ
 - Slovarji, enciklopedije, atlasi, arheološke knjige.
 - Teologija SZ in NZ
 - Knjige o običajih in kulturah
 - **Stvari, ki jih je potrebno vzeti v obzir**:
 - Avtorstvo
 - Datiranje
 - Naslovljenci
 - Dogodek, namen in téme
- ❑ **Književni/logični kontekst**: izsledi razvoj misli v knjigi. Izprašuje obširno razvrstitev ali vpliv na tekst
 - ❑ Preučevanje **CELOTE**: prikaz knjige
 - ❑ Preučevanje **DELOV**: diagram/ tok misli v odstavku
 - ❑ **VZORCI** sestavka: retorične tehnike in stilistične metode

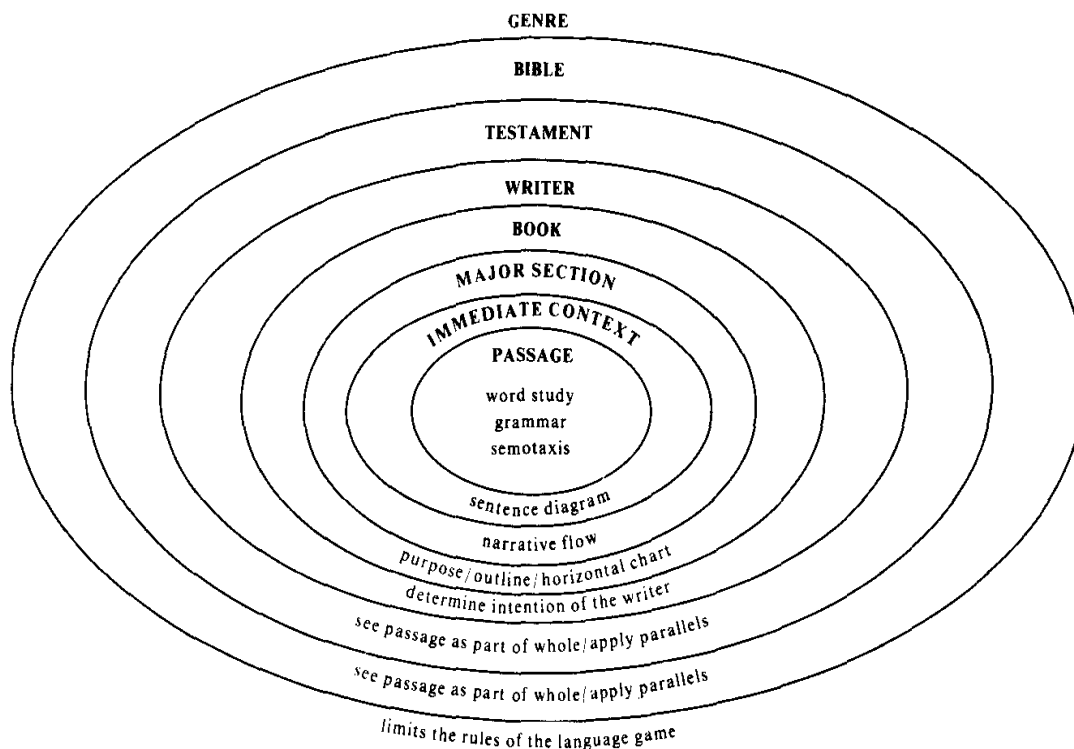

Fig. 1.1. The Logical Context.

Potreba po eksegezi/ hermenevtika

- **ZAČETNA TOČKA:** naša temeljna prepričanja o Bibliji kot BOŽJI BESEDI, RAZODETJE in Božja VOLJA za človeštvo ter za celotno stvarstvo.
- Mi prakticiramo biblično hermenevtiko z namenom:
 - da prepoznamo Božje sporočilo
 - da se izognemo ali preženemo napačne predstave, vidike in zaključke o Svetem pismu
 - da smo zmožni prenesti svetopisemsko sporočilo v naša življenja
 - da razvijemo svetopisemski način razmišljanja
- **NARAVA** Svetega pisma:
 - *Božanska in človeška narava Svetega pisma*
 - *Večna relevantnost (ustreznost) in zgodovinska natančnost*
 - *Človeška stran Biblije: Spodbuda in izziv*

Teološko branje Svetega pisma

- Teološko branje Svetega pisma: ne razlagalno poročilo o teologiji ali etiki, vsebovani v Bibliji, AMPAK se nanaša na »cilje in prakse, ki jih kristjani osvojijo, ko berejo Pismo kot del svoje zveste življenjske borbe, preden bo zavladal Bog.« (Fowl).
- Teološko branje Svetega pisma je namenjeno temu, da *oblikuje in je oblikovano* s strani vere, slavljenja in prakse krščanskih skupnosti. (*Osnovna lokacija* za takšno delovanje je *cerkev* in ne sodobna raziskovalna univerza!). To zahteva *preobrazbo* naših življenj in skupno življenje krščanskih skupnosti, v katerih se najdemo: 1) delovanje Svetega Duha; 2) prisostvovanje slavljenju v cerkvi.

Teološki pristopi

- ❑ **Odločilna stvar:** pripeljati bralca v življenje z Bogom; predanost Jezusu; javno odgovorna razlaga Svetega pisma, ki želi usmerjati cerkev. Vodeno je z vprašanjem:
- ❑ *Kako so naša življenja kot Božjih ljudi lahko tolmačena skozi pripovedi, ki so zgodovinsko postavljene v drug čas in prostor, vendar kažejo na odrešujočo moč tukaj in zdaj?* (McClendon in Green)

Judaizem: nazor, verovanja, upanje

Izraelski nazor:

- **Osnovna zgodba:**
 - »Obstaja en stvarnik bog, ki je izbral Izrael za svoje ljudstvo, jim dal Tora in jih postavil v sveto deželo. On bo deloval za njih in skozi njih, da ponovno vzpostavi svojo sodbo in pravičnost, svojo modrost in svoj *šalom* po vsem svetu.« (279)
 - Manjše zgodbe: Adam, Abraham, Mojzes, David ...
- **Simboli:** tempelj, dežela, Tora (postava), plemenska identiteta
- **Praksa:** čaščenje in prazniki; Tora v praksi; glede na Sveto pismo – sidro Izraelskega nazora

Verovanja Izraela:

Temeljna verovanja:

- * **Monoteizem**
- * **Izvolitev**
- * **Eshatologija**

Druga verovanja:

- * Zaveza
- * Adam, Izrael in svet
- * Izrael in narodi
- * Zaveza, odkupljenje in odpuščanje

Upanje Izraela:

- Konec izgnanstva, obdobje ki pride in nova Zaveza
- Noben kralj razen Boga – Kralj, ki pride
- Obnovitev sveta, Izraela in ljudi
- Odrešenje in opravičenje

II. Ozadje Pavlovih študij

Trije Pavlovi svetovi

- ◆ **Judovski svet:** Pavlov temeljit Judovski nazor
- ◆ **Krščanski 'svet':** pot v Damask in Pavlovo ponovno definiranje judovstva v luči Kristusa in Duha
- ◆ **Grško-rimski svet:** kulturna, družbena in politična matrica Pavlovih pisanj in teologije

Vpliv Pavlove spreobrnitve oz. poziva na njegovo teologijo (4 modeli, Bruce Corley)

- **Soteriološki:** doživetje na poti v Damask je odkrilo Kristusa kot konec postave (Rim 10,4); križani Mesija je premagal prekletstvo postave s svojim vstajenjem in ponudil odrešenje ločeno od postave (npr. P. Stuhlmacher)
- **Kristološki:** doživetje na poti v Damask je odkrilo Jezusa kot Mesijo Izraela (Gal 1,12), čigar smrt in vstajenje je slovesno pričelo »čas, ki pride« in izpolnilo zavezne obljube Stare zaveze (npr. R. B. Hays, and N. T. Write)
- **Misijološki:** doživetje na poti v Damask je odkrilo božansko namero (Rim 1,5) po veri vključiti pogane v Božje ljudstvo in poklicati Pavla v misijo sveta (npr. J. Munck, E.P. Sanders, in J.D.G. Dunn)
- **Doksološki:** doživetje na poti v Damask je odkrilo Jezusa kot Gospoda slave (2 Kor 4,6), čigar sijaj je odkril pristno prisotnost Boga in eshatološko slavo, ki še pride (npr. S. Kim, A. Segal)

Doživetje na poti v Damask in Pavlovo ponovno definiranje

- ◆ **Monoteizem**
 - Bog, Oče, Jezus Kristus kot Gospod in Duh Kristusa/življenja
- ◆ **Izvolitev**
 - Božje ljudstvo: Judje in pogani, zbrani »v Kristusu« po Svetem Duhu
- ◆ **Eshatologija**
 - “Doba, ki pride” se je začela s Kristusom; “že vendar ne še”; Duh je znamenje in zagotovilo novega stvarstva

Pavlova samoidentiteta:

- Pavel kot SLUŽABNIK -

1. Διακονοφ, δουλοφ: a) **Kristusa Jezusa:** Rim 1,1; Gal 1,10; Flp 1,1; Tit 1,1 (Božji); b) **evangelija:** Flp 2,22; Ef 3,7; Kol 1,23; c) **cerkva:** 2 Kor 4,5; Kol 1,25
2. ,Υπερετεφ in οικονομοφ, zaupane mu Božje skrivnosti (1 Kor 4,1; 9,17; Ef 3,2, 9; Kol 1,25), služabnik cerkva zaradi Kristusa, oznanjujoč spoznanje o Božji slavi, ki je videna v obličju Jezusa Kristusa (2 Kor 4,5).
3. Συνεργοι (w/ Apolo): 1 Kor 3,9
4. Poslanec: 2 Kor 5,20
5. Služabnik nove zaveze (2 Kor 3,5; 6,3).
6. Tudi: lončena posoda (2 Kor 4,7), prizor svetu (1 Kor 4,9; 2 Kor 2,14), najmanjši ... nisem vreden (1 Kor 15,9; cf. 1 Tim 1,15), služabnik (2 Kor 10,23-28).

Pavlova samoidentiteta:

- Pavel kot duhovnik Božjega odkupitvenega dela in žrtve -

- ◆ Λειτουργοφ: Rim 15,16; cf. Kol 1,28
- ◆ Po eni strani je njegovo življenje kakor daritev: Flp 2,17; 3,10; Kol 1,24; Rim 9,1-3; 2 Kor 4,10-12; 2 Tim 4,6

- ◆ Po drugi strani opravlja duhovniško dolžnost pripravljanja daritve cerkva Bogu: Flp 2,14-16; Rim 15,16

Pavlova samoidentiteta:

- Pavel kot APOSTOL -

1. Je videl vstalega Gospoda in Svoj evangelij mu je razodel Gospod ter vzpostavil cerkve – zato je on apostol: 1 Kor 9,1; 4,15; 2 Kor 3,1-3; 10,13-16; Gal 2,8; 4,19.
2. Znamenja apostola: 2 Kor 12,12 – znamenja, čudeži, moči.
3. Avtoriteta med cerkvami: 2 Kor 10,8; 1 Kor 9,1; Ef 3,5; 1 Tes 2,6. Izhaja od Kristusa, ne od cerkva: Gal 1,11-17; 1 Kor 9,17; 1 Tim 1,12-14. In izhaja iz prilagajanja evangeliju (Gal 1,8). Cf. Ef 2,20.
4. Pavel bolj kakor drugi apostoli: 1 Kor 9,5; 15,10
5. Apostol poganom: Gal 2,8; Rim 11,13.

Pavel:

- kot pisec pisem

- Pavel ni pisal teoloških razprav, niti pridig, ampak **pisma**.
- V grški kulturi je pismo bilo nadomestilo za osebno navzočnost in Pavlova pisma so nadomestilo za avtoritativno apostolsko navzočnost.
- To so prava pisma in so zato naslovljena določenim ljudem v določeni situaciji.
- Pavel ni bil sistematik, ampak **teolog nalog** – misijonar poganom.

Pavel kot pisec pisem:

Uvodno premišljanje:

1. Pavel piše bolj pastoralno kot sistematsko. Npr. nikjer ne daje temeljitega pregleda razmerja med postavo in evangelijem, ampak se ukvarja s problemi, ki se pojavljajo. Pri Galačanih se osredotoča na krščansko svobodo od postave, pri Korinčanih se zamišlja nad potrebo po pravičnem življenju, medtem ko je pri Rimljanih ena njegovih glavnih skrbi odnos med Judi in pagani v novi Božji skupnosti.
2. Ne moremo preveč radikalno primerjati neko stvar v enem pismu z nečim v drugem pismu, brez da bi vzeli v obzir različne okoliščine.
3. Smo v položaju poslušanja ene strani pogovora in lahko zgolj sklepamo iz tega, kar Pavel pravi *cerkvi*, kaj je verjetno slišal *od* njih.
4. Pavel piše kristjanom in njegova pisma niso sama po sebi misijonarjevo pridiganje.

Pavlov namen pri pisanju

- Pavel je bil apostol, teolog misije in eden njegovih glavnih namenov v pisanju je bil vedno pomagati novim vernikom presoјati in dejansko živeti evangelij.
- Zato je pomembno, da ko poskušamo določiti pomen posameznega teksta znotraj zgodovinskega konteksta, moramo vedno biti pozorni na notranjo logiko evangelija, ki utemeljeno prispeva k razvoju njegovega argumenta.

Pavlova zapuščina

- Pavel:** je storil več kot kdorkoli za zgodnje razširjanje krščanstva; napisal je okrog polovico knjig Nove zaveze; pismo Rimljanom »je eno najbolj vplivnih ... poročil o krščanski veri, zapisanih v zgodovini« in je imelo globok vpliv na velike ume krščanstva, kot so bili Avguštin, Luther, John Wesley, Barth, Cornilescu, itd.
- Vpr.: Toda vprašanje, ki si ga moramo postaviti je, *zakaj* je naredil takšen velik vtis?
- Odg.: »Pavel je bil človek, popolnoma očaran s posebno vizijo resničnosti.« In to posebno vizijo je Pavel preusmeril in sporočal drugim ter pomembno vplival na

življenja teh, ki so ga »srečali«; »dalo jim je misliti, kaj bi morali in kaj ne bi smeli delati, in jih motiviralo, da so (v luči vizije) delali, za kar so bili prepričani, da je dobro in vredno truda.« Skozi 2000 let so se pisma izkazala za očarljiv, razsvetljujoč in dragocen vodnik za življenje (S.Westerholm, *Preface*)

Pavlova vizija odrešitve 1

- Pavlovo življenje, misija in pisanja, torej njegova teologija, je v osnovi bila podprta z narativnim okvirjem, sestavljenim nizom verovanj, poenotenim nazorom, s posebno vizijo resničnosti – ki je določala njegovo življenje in postopanje ter njegov poseben način delanja teologije v in za določen kontekst.
- Preučevati posamezen vidik Pavlove teologije pomeni preučevati tudi njeno vključevanje v Pavlovo življenje in v življenje teh, ki so verovali in izpovedovali določena verovanja; in kar je še bolj pomembno, oba ta vidika morata biti umeščena znotraj večje zgodbe, ki je temeljno oblikovala Pavlovo razmišljanje in prakso.
- Pavlovo lastno radikalno doživetje nove resničnosti skozi smrt in vstajenje Jezusa Kristusa je povzročilo, da je ponovno premislil in prišel do svežega razumevanje Boga, človeških bitij, sveta, Božjih namenov za svet in tako naprej.
- Poleg tega sta bila Pavlov način in smer v življenju povsem spremenjena, njegova lastna identiteta je bila definirana na novo v smislu vdanosti gospostvu Jezusa Kristusa. Zares je dobil novo vizijo življenja, življenje odprto novim možnostim zaradi Kristusa.
- Ne le, da je Pavla sedaj vodila nova vizija življenja »v Kristusu«, ampak s ponovnim omenjanjem v svojih pismih je hotel za svoje bralce zagotoviti narativni okvir, znotraj katerega bi lahko spoznali in na novo definirali svojo identiteto v tej luči ter v tej zgodbi našli smer in preobrazbo za svoje vsakdanje življenje.

Pavlova vizija odrešitve 2

(Zerbe, "Paul's Ethic," 181)

- **»V srži Pavlovega evangelija je njegova vizija vesoljne obnovitve – eshatološko odrešenje celotnega ustvarjenega reda. Ta prihajajoči red miru in pravičnosti:**
 - (a) bo dokončno uresničen s končno zmago Boga nad sovražnimi in uničevalnimi silami te dobe, kar vključuje sodbo in jezo nad vso krivičnostjo in nasprotovanjem Bogu,
 - (b) je bil predčasno postavljen od Boga v Kristusu skozi vstajenje in
 - (c) je začasno uresničen v življenju vernika in cerkve, kjer Kristus že vlada kot Gospod.

»Mir« je eden od bistvenih lastnosti tega prihajajočega reda odrešenja. Čeprav se jezik »miru« pri Pavlu včasih nanaša na eshatološko odrešenje kot celoto, izrazi kot je »sprava vesoljnega sveta/vseh stvari« in »podreditev vseh stvari« Kristusu in Bogu, prav tako izražajo vizijo vesoljnega miru. ... Za Pavla se potem »mir« v osnovi nanaša na eshatološko odrešenje celotne osebe, vsega človeštva in celotnega vesolja. Nanaša se na normalno stanje vseh stvari – *red* Božjih kreativnih in odrešujočih dejanj v nasprotju z *neredom* kaotičnih moči satana.«

III. Pismo Rimljanom – uvodna snov

Uvodna snov

- Razprava v pismu Rimljanom
 - Dogodek pisma Rimljanom
 - Namen pisma Rimljanom
 - Struktura pisma Rimljanom

Pismo RIMLJANOM:

Uvodna snov

- Pismo Rimljanom je oboje, **najmanj kontroverzno** izmed glavnih pisem NZ in **najbolj pomembno**:
 - *Najmanj kontroverzno* = v tem »**kdo je napisal, kaj, kdaj in komu**«
 - *Najbolj pomembno* = prva, dobro razvita teološka izjava krščanskega teologa, ki je prišla vse do nas in je imela neprecenljiv vpliv na oblikovanje krščanske teologije odtlej (Avguštín, Luther, Barth) – dokazano kot edino najpomembnejše delo krščanske teologije, ki je bilo kdajkoli napisano.

Tradicionalni pristopi k pismu Rimljanom

- Tradicionalno učenjaštvo pismo Rimljanom obravnava kot v osnovi nezgodovinsko, kot povzetek, *Compendia* ali *Summa* Pavlove teologije – z Melanchthonovimi besedami *christianae religionis compendium*.
- Zgodovina raziskovanja kažejo, da so obstajali različni pristopi k preučevanju pisma Rimljanom, različni načini branja tega pisma, kar je nedvomno proizvedlo različna tolmačenja.

⇒ Ponavadi so različna razumevanja Pavlove teologije kot celote na njegovem mestu znotraj sheme zgodovine religij, kot tudi interakcija med tema dvema, kar določa mnogostransko branje pisma Rimljanom.

- Teža/važnost pisma vedno leži v tem, kje teologija tolmača najde svoj *locus classicus*:
 - za Alberta Schweitzerja, so to bila poglavja 5-8;
 - za F. C. Baurja, poglavja 9-11;
 - za različne privržence Lutherja, poglavja 1-4;
 - za Minearja in ostale, poglavja 12-16.

Sodobne težnje:

- Novo splošno mnenje zadnjih let je, da je Pavlovo pismo Rimljanom, kot vsa njegova pisma, naslovljeno na specifično poslušalstvo, znotraj določenega zgodovinskega konteksta in se odziva na konkretne skrbi in probleme.
 - Naključno pismo – napisano v določeni zgodovinski situaciji, odsevajoč tako Pavlovo skrb ob tem določenem času v njegovi apostolski službi in kot tudi situacijo kristjanov v Rimu.
 - Poglavja 9-11 – ne smatrajo se več zgolj za »dodatek«, ampak za celostno povezana z njegovim prejšnjim argumentom (1-8).
 - Obstajajo nove interpretacije klasičnih razprav o evangeliju in postavi, o opravičenju po veri.
 - Uporabljajo se nove metodologije: nov književni, retorični, narativni, bralečev odziv, kanonična kritika, socio-retorične analize in teološka interpretacija.
- Pismo Rimljanom zato ostaja Pavlovo najbolj izčrpno in pomembno pismo.

Pismo RIMLJANOM znotraj sodobnih razvojev v Pavlovih študijah

- ❑ *Novo gledišče na Pavla*
- ❑ *»Središče Pavlove teologije« - razprava*
- ❑ *Teologija in etika pri Pavlu: problem kazalnika (indicative) in velenika (imperative)*
- ❑ *Pavlovo teologiziranje in prepletanje dobesednosti (intertextuality)*
- ❑ *Socialne in politične dimenzije Pavlovega evangelija*
- ❑ *Narativne dimenzije pri Pavlu*

IV. Eksegeza Rimljanom

Končni cilj pri eksegezi

- ❑ Razlog za kakršnokoli eksegezo, njen končni cilj, mora predstaviti celoten in podroben smisel pisma in skladnost, ki jo doseže.
 - »Rešitve, ki pustijo pismo razkosano po eksegetskih tleh, nimajo nepremagljive moči hipoteze, kakor ima rešitev, ki **nudi jasen tok misli skozi celotno pismo, ne da bi bilo potrebno stiskati in dušiti edinstven in poseben prispevek različnih delov.**« (N.T.W. "Romans and the Theology of Paul")

Krščanstvo v Rimu: 1

zgodovinski kontekst »Rimljanov«

- ❑ razvit okrog Judovskih sinagog
- ⇒ pojasnjuje prvotne judovske vzorce misli in obnašanja
- ❑ naraščajoče število kristjanov, kar je med Judi povzročalo pogoste nemire in konflikte
- ⇒ prispevalo k izgonu Judov in Judovskih kristjanov iz Rima (Klavdijev ukaz, 49 n. št.)
- ❑ cerkev v Rimu je ostala in rasla v glavnem s poganskim elementom
- ⇒ z namenom samoohranitve so se sčasoma zavestno trudili oddaljiti se od Judov.
- ❑ Ob vrnitvi J. Xans (sredi 50'ih) je našel povsem novo situacijo: G. Xans na vodstvenem položaju; življenje zaznamovano z ne-judovskimi vzorci religijskega življenja in zmanjšan poudarek na ključnih Judovskih prepričanjih in praksah.
- ⇒ naraščajoč potencial za konflikt; različna razumevanja in prakticiranje evangelija, z različnimi in celo tekmovalnimi oblikami vodenja ter različnimi držami v nasprotju z drugimi verniki in »outsiderji«.

Krščanstvo v Rimu: 2

zgodovinski /teološki kontekst »Rimljanov«

- ❑ Splošno dogovorjeno: Rimljanom je bilo napisano sredi 50'ih, iz Korinta in naslovljeno mešanemu občinstvu Judov in poganov
 - Rim 1,6, 13; 2,25-29; 9-11; 11,13-32; 15,7-12
 - ❑ Več razprav: natančna narava dogodka in namena pisma
 - Vsako pismo naslovljeno na določeno situacijo: močan argument, da je Rimljanom naslovljeno na specifičen kontekst
 - ❑ Eden glavnih problemov pri soočanju z Rimljani so za Xansa bile razlike, različna mnenja in celo razprtije med določenimi skupinami v nasprotju z vprašanji, kot so etničnost, religijske prakse (izpolnjevanje predpisanih pravil, dni in Judovskih zakonov) in odnosa z drugimi znotraj in zunaj krščanske skupnosti
- ⇒ To ozadje pojasnjuje Pavlovo zanimanje za spravo, mir, ljubezen, enotnost, sprejemanje – ko skuša ne le zaustaviti konflikte in doseči spravo med različnimi skupinami, ampak še vneto razčleniti notranjo logiko evangelija, ki je povsem nezdržljiva s takšnim obnašanjem
- Za Pavla ti nesporazumi in neprimerno ravnanje niso bili zgolj neuspeh za krščansko skupnost, ampak zanikanje in ločitev od bistva evangelija.

- Da bi natančno naslovil te zadeve, je Pavel uporabil različne pripovedi, simbole in prakse sprave, s katerimi združuje podkrepljen argument za resnost etičnih implikacij, ki so bistvene za evangelij in njihova življenja »v X«.

Krščanstvo v Rimu: 3 napetosti v cerkvi (cerkvah)

- ❑ Obstajajo jasni pokazatelji v pismu, da se je Pavel zavedal dejanskih konfliktov v hišni cerkvi v Rimu in da jih je omenjal:
 - ❑ Rim 2,17-29; 3,27, Pavel opozarja Jude, da postava in obreza nista razloga za ponos
 - ❑ Rim 11,17-24 je opozorilo zoper poganke vernike, naj se ne postavljajo nad Jude, medtem ko v 12,3 Pavel naslavlja obe skupini in močno svetuje vsem, naj ne smatrajo sebe za boljše kot lahko.
 - ❑ Argument v poglavjih 14-15 prav tako kaže na konflikt med »slabotnimi« in »močnimi« ter Pavlovo trdno držo zoper nestrpnost, brezobzirnost, obsojajoče misli in različne prepire (14,1, 3, 4, 10, 13, 15, 20).
- ❑ Pravi problem ni bil v tem, da so ljudje, z dobro vestjo, imeli različna mnenja o nekaterih zadevah. Nevarnost, ki jo je Pavel videl na obzorju, se je kazala z povsem neprimerno držo in obnašanjem teh, ki so zagovarjali različne položaje in prakse v nasprotju z naravo evangelija in »poslušnostjo vere«. Vsaka skupina je hotela, da drugi sprejmejo njen položaj; svoje razumevanje in prakso so hoteli narediti za normo v celotni skupnosti. Pavel pa je v vsem tem videl »brezpogojno izdajo evangelija ... a] napačno razumevanje narave Božjega kraljestva, skupaj z izkrivljenimi koncepti o Božji pravičnosti in milosti«; in ker se je to nanašalo na samo bistvo evangelija, je Pavel obravnaval situacijo v Rimu s skrajno resnostjo. Zanj je bilo živeti v nerazrešenih in nepopravljenih konfliktih preveč v nasprotju z osnovnimi načeli evangelija sprave. Pavel se ni dal premakniti s svojih prepričanj, da se resničnost odrešenja/sprave mora kazati v resničnosti življenja cerkve.

Krščanstvo v Rimu: 4 napetosti v cerkvi (cerkvah)

- ❑ Pomembna opomba: niso vse napetosti v Rimu nujno bile razprtije zaradi vodstva, položaja ali moči:
 - Prisotne so bile tudi iskrene namere da bi definirali in/ali ponovno definirali identiteto članov nove skupnosti v nasprotju z njihovimi judovskimi koreninami.
 - Brez dvoma so poskušali odgovoriti na vprašanja, povezana z bistvom novega Božjega naroda, naravo skupnosti, ki je bila sedaj zbrana okrog Kristusa.
 - Njihove težnje in želje, da bi iskreno služili Bogu, priznava in podpira tudi Pavel v svoji izjavi, da kristjani v Rimu ne delajo vsega iz lažne pretveze, ampak za in v želji, da bi »dali čast Gospodu« (14,6-8).
- ❑ In na ta način se velik del Pavlovega argumenta v pismu Rimljanom lahko razume kot odziv na njihove različne drže glede teh vprašanj o samo-opredeljevanju in identiteti.
- ❑ Enako je pomembno: Odnos med Judi in pogani predstavlja eno izmed Pavlovih temeljnih zaskrbljenosti skozi njegovo življenje, namreč dinamika med etničnim Izraelom in ponovnim velikim definiranjem Božjega naroda v luči zgodbe o Kristusu, v kateri je izoblikovana nova skupnost, kjer so Judje in pogani skupaj (Rim 9-11).

Pavlova skrajna namera v pismu Rimljanom:

“poslušnost vere”

- ❑ Pavel se v Rimu sooča z zelo zapleteno situacijo
- ❑ V svojem odzivu Pavel poskuša:
 - izzvati različne obstoječe napetosti in vzpostaviti enotnost
 - jasno razložiti, kakšni so prenosi evangelija v vsakodnevno življenje
- ❑ Vendar, kakor je Pavel pojasnil, končni cilj evangelija in zato tudi njegov lastni cilj pisanja Rimljanom je bil *»pripeljati vse narode k poslušnosti vere«* (1,5 in 16,26).
 - James Miller, *The Obedience of Faith, the Eschatological People of God, and the Purpose of Romans*, trdi, da je »poslušnost« središčna za Pavlov argument v Rimljanom saj
 - ❑ naznači pravilen odziv na poslušanje Kristusovega evangelija in da Kristusova poslušnost igra ključno vlogo v argumentu pisma Rimljanom kot temelj in model za vernikovo poslušno življenje, ko prevzame nase resnično identiteto »v Kristusu«.
 - ❑ pride jasno v ospredje v Rimljanom 5-8 in 12-15, kjer »Kristusova poslušnost ne le, da omogoči krščansko poslušnost (8,3-4), ampak služi tudi kot vzor za to poslušnost (6,4-5, 11-14; 15,7).«

Rimljanom 1,16-17 kot »teza« pisma

- Splošno je sprejeto, da Pavlova izjava v 1,16-17 predstavlja tezo njegovih središčnih zadev v pismu: evangelij in njegova preobražajoča moč, razodetje Božje pravičnosti.
- Pismo je na ta način razlaga in obdelava te teze, s pazljivo razpravo o prenosu le-te v življenje kristjanov v Rimu.
- Eden takih pomembnih prenosov je téma o spravi, ki jo Pavel razvija kot tolmačenje notranje logike evangelija Božje pravičnosti in kot primeren odziv na konkretno situacijo v Rimu.
 - »Kajti za Pavla je evangelij o Božji nepristranski pravičnosti evangelij Božje ljubezni do 'sovražnikov' in teh, ki so spravljeni s tem Bogom, tako da se odzivajo na evangelij po veri, kar izraža ljubezen do vseh.« (Michael Gorman, *Cruciformity*, 244)

Pismo Rimljanom kot evangelij sprave

- Rimljanom 1-4: Obupna potreba po zagotovitvi sprave (Božja nepristranskost in pravičnost – Judje in pogani)
 - Negativno: solidarnost v grehu – malikovanje in nemoralnost ⇒ zaveza ogrožena
 - Pozitivno: rešitev – X-solidarnost v milosti/ vera ⇒ Abraham – primer
- Rimljanom 5-8: Zgodba o Kristusu in spravi (dinamika Božje odrešitve in krščanskega življenja)
 - Krščansko življenje med »mirom« vzpostavljenim v 5,1 in končno obnovitvijo celotnega stvarstva v 8,18-25, 28-30
 - Sprava in udeležba v novi identiteti »v Kristusu« – Judje in pogani
- Rimljanom 9-11: Judje in pogani v Božjem načrtu za svet
 - Zvestoba in svoboda Boga: dobra vest za »vse«
 - Ponovno definiranje Božjega naroda in odrešitev sveta
- Rimljanom 12-16: Prakticiranje sprave (krščansko življenje, živeto v hvaležnosti do Božjega usmiljenja)
 - Konkretna obdelava praks sprave
 - Poziv, osnovan na Božji milosti in vzoru Kristusa

Argument pisma Rimljanom (Rim 1-4)

- V Rimljanom 1-4 Pavel opisuje držo malikovalskega, nemoralnega in sovražnega pogankega sveta do svojega stvarnika in nezvestobo Božjega ljudstva – Božja zaveza je bila ogrožena. Kot odziv in kljub tej obupni situaciji evangelij naznanja razodetje Božje zvestobe do te zaveze, ki se kaže v smrti in vstajenju Jezusa Kristusa, Mesije, tako da je ponudil odpuščanje grehov in odrešenje vsem ter tako, da je osnoval novo skupnost, v kateri so Judje in pogani poenoteni, kot znamenje nove eshatološke dobe – ki se že kaže po Duhu.
- Vzporedno temu argumentu poteka argument, da evangelij križa in Kristusovega vstajenja oznanja in uresničuje drugačno vrsto pravičnosti, takšno, ki je dosežena na povsem drugačen način, kot jo je vpeljal Cezar.

Rimljanom 1-4

Glavne téme:

- Naznanitev evangelija odrešenja *skozi* διακαιουνη θεου
- Solidarnost v grehu – malikovanje in nemoralnost
- Obupna potreba po spravi
- Nepristranskost Boga in Božja sodba
- Solidarnost v milosti – vsi rešeni po veri
- Abraham – osnovni primer vere

Rimljanom 1-4

- 1,1-17 – Uvod: izjava teze
- 1,18-2:29 – Malikovalstvo in nemoralnost
- 3,1-8: Zaveza ogrožena
- 3,21-31: Rešitev – Kristus/Mesija – vera
- 4,1-25: Abraham – osnovni primer vere

Rimljanom 1,1-17 Uvod

- **1,1-7 – Pavlovo samopredstavljanje:**

→ Pavel definira sebe v terminih »evangelija« (v.1-3) – ki v zameno definira njegovo apostolsko službo (v.5-7) ⇒ glej **grški tekst**

→ »evangelij« ni zgolj »opravičenje po veri« (o tem, kako so ljudje odrešeni), ampak je naznanilo (v močni judovskih kategorijah), da je Jezus Božji Sin, MESIJA Izraela:

»Ta evangelij Jezusa, predstavljajoč Izrael 'po mesu', opravljajoč namesto njega in zato za svet, Izrael ni uresničil, kar dá teološko skladnost vsemu, kar bo povedal« (NTW)

→ Cilj: »poslušnost vere«

- **1,8-17 – Pavlovi razlogi za prihod v Rim:**

- v službi božanske zaveze zvestobe

- Pomembno: zaveza z Izraelom predstavlja predvideno rešitev za človeški greh

- **1,16-17 – »izjava teze«, téma pisma**

Rimljanom 1,16-17 kot »izjava teze«

- 'evangelij' – Judovsko sporočilo križanega in vstalega Mesije kot izpolnitev Božjega načrta zaveze (prinesti rešitev za človeški greh)

'evangelij' – pomnožena neumnost v starodavnem svetu: čudno judovsko sporočilo:

»Pa vendar Pavel izjavi, [da] v tem čudnem in neumnem evangeliju leži skrita moč Boga stvarnika, po katerem so vsi ljudje, ne glede na raso, lahko odrešeni.« (NTW)

Rimljanom 1,16-17 διακαιουσνη θεου

- Moč evangelija se sestoji v **διακαιουσνη θεου** = *zavezna zvestoba Boga*
⇒ božanska zvestoba ne zgolj do etničnega Izraela, ampak do njegovega odrešujočega namena za ves svet – Božja zmaga nad celotnim upornim vesoljem
⇒ Božji namen zaveze za Izrael je bil dokončno izpolnjen v Jezusu, Mesiji

- εκ πιστεωφ ('iz vere') 1,17 – v luči 3,22 = 'Kristusova zvestoba' – »ki se v zameno kaže v blagoslovu za vse tiste, ki si označeni z 'vero', kar bo v nadaljevanju pisma še definirano« (NTW)
- Hab 2,4 – »ključni odlomek, ki se ukvarja z radikalnim ponovnim definiranjem Božjega ljudstva v času preizkušenj in kriz« – prava članska zaveza in vera
 - Za Pavla je zavezno članstvo sedaj označeno z 'vero' – enako kot Abrahamova vera: »vera v Boga, ki opravičuje krivične, vera v Boga, ki obuja mrtve«.

Rimljanom 1,18–2,29 Malikovanje in nemoralnost

- Standardna **judovska kritika poganstva** (malikovanje in nemoralnost) je tukaj:
 - ponavljajoča
 - poostrena in
 - obrnjena nazaj na Izrael sam
 - (1,18–2,16; 2,17-29)
 - **Problem:** ne preprosto to, da je poganski svet malikovalski in nemoralen, ampak Božji narod, ki bi moral »postaviti svet na pravičnost«, je zataval na stran pota in ni zmožen več izpolnjevati vloge biti »luč narodom«.
 - **Drugi problem:** če je zaveza bila namenjena temu, da opravi s hudobijo na svetu (domneva 2,17-24), potem neuspeh ljudi zaveze, da bi *bili* luč svetu pomeni, da **je sama zaveza ogrožena**
- ⇒ to pojasnjuje vprašanje 3,1-8 in neposredno pričakuje stvari iz 9,6, 14, 17 in 11,1, 11.

Rimljanom 2,25-29 Resnični ljudje Božje zaveze

- »V Izraelskem rednem pripovedovanju zgodbe o svetu, kot je razkritje poganstva (in odpadniškega judaizma) – 1,18-2,24 – bi sledilo poročilo o resničnem Božjem ljudstvu, v katerem in skozi katerega hudobija ostalega sveta ne bi bila prisotna.

Rimljanom 3,1-8 Zaveza ogrožena

- »Izraelu so bili *zaupani* govori o Bogu stvarniku (3,2) in bi moral biti glasnik, ki ponese celemu svetu odrešujoč namen Boga stvarnika.«

TODA...

- »Kaj se bo zgodilo ali kaj bo Bog storil glede neuspeha svojega ljudstva zaveze, ker niso bili zvesti do te zaveze s svoje strani? Nekako pa ta Bog mora biti zvest; in če zaveza sama ni razdrta (μη γενοιτο), to logično pomeni, da nekako mora navsezadnje biti Izrael zvest zavezi, tako da skozi Izrael ta stvarnik/Bog zaveze lahko opravi s hudobijo na svetu in z njenimi posledicami (i.e. jeza, kot v 1,18).

Rimljanom 3,9-20 Problem

- **3,9-20 – nobenega pravičnega ni:** Judje in pogani so isti, vsi so **v oblasti greha:**
»... vsi ljudje, Judje in Grki so v oblasti greha, kakor je pisano: »Ni pravičnega, niti enega«. Nikogar ni, ki bi razumel, nikogar, ki bi iskal Boga« (3,9b-11)

Rimljanom 3,21-31 Rešitev: διακαιοσυνη θεου

- Rešitev: razodetje božanske zavezne zvestobe
- »Dela postave« to so prakse, ki označujejo Izrael izmed drugih narodov, ne morejo biti sredstva razmejevanja resničnih ljudi zaveze; ta dela zgolj kažejo na greh (3,20 gleda nazaj na 2,17-24 in naprej na 5,20 in 7,7-25).
- Namesto tega je **zavezna zvestoba Boga stvarnika tega sveta razodeta skozi zvestobo Jezusa, Mesije**, kajti koristi so tako za Jude kot za pogane – tiste, ki verujejo.
- Središčni poudarek odlomka ne leži na človeški veri/zvestobi, ki na mestu del postave postane značka [znak/emblem] članstva zaveze, ampak na zvestobi Mesije, Jezusa, kot sredstva, skozi katerega je uprizorjena zavezna zvestoba stvarnika.

Rimljanom 3,21-26 Metafora o pravičnem sodniku

- »Metafora o pravičnem sodniku: sodnik se mora odločiti o primeru v skladu z zakonom, biti mora nepristranski, mora kaznovati greh in mora ščititi nemočne. Rim 1,18–3,8 predstavlja, kot da se je stvarnik soočil z nemogočo nalogo: te raznolike zahteve so očitno vzajemno izključujoči. Rimljanom **3,24-26 trdi, da je v Kristusu bilo doseženo očitno nemogoče.**

Rimljanom 3,21-26 »forenzični« jezik

- **»forenzični« jezik?** Na hebrejskem sodišču sodnik ne daje daril, ne pripisuje krivde ali vpliva *na svojo lastno »pravičnost«* glede obtoženca. »Opravičenje« ne pomeni nič takega. »Pravičnost« ni kvaliteta ali substanca, ki bi se jo dalo naprej ali preneslo s sodnika na obtoženca. Pravičnost sodnika je sodnikov lastni značaj, položaj in delovanje, ki se kažejo v opravljanju teh različnih stvari (gledati na primer nepristransko, v skladu z zakonom, kaznovati greh in potrditi obtoženčevo nedolžnost, če je tako). »Pravičnost« obtoženca je položaj, ki ga poseduje, ko sodišče ugotovi, da je nedolžen. Nič več in nič manj (NTW).

Rimljanom 3,27-31 'nacionalna zaščita' - izključena

3,27-31 – zaključuje z izključevanjem razodetja glede na model, pričakovan v judaizmu, to je nacionalna zaščita. Etnično »ponašanje« (2,17-24) je izločeno. Vendar pa v tej paradoksalni izpolnitvi božanske pravičnosti, dva stebra judaizma nista poškodovana ali spodkopana, ampak povečana: **monoteizem** in **Tora**. Rimljanom 3,30 kaže, da Shema, osnovno izpovedovanje vere iz 5 Mojzesove, ki služi kot povzetek tore = postave, **je izrazito potrjena, ko en resnični Bog proglasi Jude in pogane za enake in z istimi pogoji v svoji zavezni družini** (NTW).

Rimljanom 4 Izpolnitev zaveze z Abrahamom

- Rimljanom 4 ni zgolj »SZ dokaz opravičenja po veri«. Ampak se Pavel pomika naprej od specifičnih izjav v 3,21-31 k širšim trditvam: **vse to je zavzelo položaj točno v izpolnitvi zaveze.**
- Da bi Pavel dokazal svoje trditve, se mora ozreti nazaj h ključnemu odlomku v 1 Mojz 15 in **podrobno argumentirati pomen obljub, ki so se sedaj uresničile v smrti in vstajenju Jezusa. Abraham je prav gotovo 'oče' ljudstva zaveze Boga stvarnika, toda on ni oče 'po mesu'. On je oče vseh, poganov in Judov, ki verujejo v Boga, ki je obudil Jezusa.**

Pregled: Rim 1-4 Vpitje sveta po odkupitvi

- Naš lastni svet (hudobija, vojne, konflikti, zlomljenost – Auschwitz, Ruanda, Balkan, 11. september) odkrivajo človeško hudobijo, globoko grešnost/ dehumanizacijo/ malikovanje človeških bitij in vpitje po Božjem odkupljenju in pravici.
- ⇒ služba cerkve: razkriti Božjo pravičnost skozi Jezusov evangelij – edini način, na kateri je Božja moč spuščena in Božja prihodnost prinesena v sedanjost.

Pregled: Rim 1-4 “Evangelij”

“**Evangelij**” v Pavlovem izrazoslovju **primarno ni** sporočilo o grešnem ljudskem rodu in kako dosežejo opravičenje in odrešenje ... Zanj je »evangelij« bil suvereno sporočilo od nikogar drugega kot Boga in sicer o Jezusu, Mesiji, Božjemu edinemu Sinu. To sporočilo **ni bilo preprosto** ponudba nove preureditve reda v osebni duhovni notranjosti, novo čiščenje moralno nefunkcionalnega življenja skozi odpuščanje za preteklost in nova moralna energija za sedanjost. To ni bil preprosto nov klic, da bi živeli za Boga in druge v svetu. Ampak je bila novica o Bogu in o Jezusu; novica, da je ta Jezus konica Božje »dobe, ki prihaja«; novica, da so v tej novi dobi, poglavarstva in moči, vključujoč zemeljske vladarje, sile teme, moč greha in smrti, bili premagani in so sedaj pozvane k podvrženosti. »Evangelij« je bil zapoved, ki zahteva poslušnost, veliko bolj kot vabilo k odzivu (NTW, *Romans*, 427).

Pregled: Rim 1-4 Malikovalstvo

- Obstajajo različne vrste poganstva in malikovalstva danes:
 - Plemenska ureditev in osredotočanje na etničnost ⇒ vojna, genocid
 - Čaščenje mamona – absolutna suverenost »ekonomskih moči« ⇒ sistematična krivičnost, razširjena revščina
 - Eros, bog ljubezni ⇒ uničuje milijone
- Pavlova analiza malikovanja: relevantno in zasluži popolno sodobno pozornost

Pregled: Rim 1-4 Homoseksualnost

- Kakršnikoli so sodobni argumenti za genetsko/prirojeno nagnjenje, ljubezen in sporazum ipd. je »Pavlov argument ta, da je obstoj homoseksualne prakse v kulturi znak, da ta kultura kot celota časti malike in da je kot rezultat tega od Boga dan red med moškim in žensko prelomljen.
- Jasno je, da Pavel homoseksualno prakso smatra kot nevarno sprevačanje Božje namere (NTW).

Argument pisma Rimljanom 5-8: Zapletena dinamika krščanskega odrešenja

- Pojasnjevanje zapletene dinamike krščanskega odrešenja v vseh svojih dimenzija:
 - Ponuja popolnejšo tolmačenje krščanskega življenja, kot življenja »po Duhu«, z mirom, spravo, trpljenjem, ljubeznijo, svobodo in upanjem kot bistvenimi značilnostmi življenja teh »v Kristusu«, predstavljajoč pravo, obnovljeno človeštvo.
 - Odrešenje je seveda Kristusov dosežek, ker sta njegova smrt in vstajenje temelj za opravičenje/spravo v preteklosti, za sedanje življenje kristjana (mir, veselje, trpljenje, ljubezen, sprava, upanje) in za gotovo prihodnost.
 - Kar je tukaj koristno, je način, na kateri Pavel povezuje in ohrani nerazdružljive pretekle, sedanje in prihodnje dimenzije odrešenja v zapleteni dinamiki:

⇒ tako, da postavi celoten argument v kontekst Kristusove zgodbe in prenos le-te v krščansko življenje.

Argument pisma Rimljanom 5-8: Vloga postave in krščansko življenje

- Bojazen zaradi dejstva, da bi »svoboda« od postave morda pomenila izgubo pravih temeljev za etiko.
- Pavel jim zatrjuje, da svoboda od postave ne pomeni svobode od etičnih obveznosti, ampak nov temelj za njihovo življenje: njihovo novo življenje »v Kristusu« in milost, v kateri sedaj stojijo (5,2), kar je vsekakor ločeno od postave, to je »nov, primeren temelj za etično življenje«.
- Zato v 5-8 Pavel razčleni notranji odnos med milostjo in resnostjo etične drže vernika.

Argument pisma Rimljanom 5-8: Zagotovitev odrešenja/ gotovost Xanovega upanja

- Varna prihodnost, ki jo verniki imajo, zagotovilo utemeljeno na zanesljivi ljubezni Boga do vseh, pokazana v smrti Kristusa za njegove sovražnike.
- V luči trpljenja in težav Pavel želi zagotoviti vernikom gotovo upanje za prihodnost in da Božja ljubezen ne usahne. Toda Pavel vé, da za vsakršno upanje, ki naj bi bilo resnično, mora oseba vzeti v obzir resničnost hudega, trpljenja in bolečine. Vendar on postavlja vse v širšo eshatološko perspektivo končnega odrešenja celotnega stvarstva (8,18-30).

Argument pisma Rimljanom 5-8: Zgodba o Kristusu in spravi

- Pogost pogled na Kristusovo smrt na križu – izraz Božje ljubezni in zvestobe ter Kristusova voljnost dati samega sebe za človeštvo ima za rezultat spravo sveta.
- Pavel gre v širine da naglasi veličino dejstva sprave in način, na kateri je to Kristus uresničil: z dragoceno žrtvijo, spodbujeno z ljubeznijo, s ponudbo ponujeno sovražnikom. Pavel posebej osvetli Jezusovo zvestobo in poslušnost.
- Dve zelo pomembni stvari za Pavla glede sprave sta: 1) da je sprava bistven vidik odrešenja in da vsebuje resnično socialno, vodoravno dimenzijo; 2) da je navpična sprava z Bogom neločljiva od vodoravnega vidika, kot dve dimenziji iste resničnosti.

Pavlova strategija narative (pripovedi) – Kristološki napotek v Rim 5-8

- Pavlova strategija narative mu omogoča, da drži skupaj različne vidike svojega zapletenega argumenta:
 - Trije začasni vidiki odrešenja (p,p,f)
 - Navpična in vodoravna sprava
 - Etične implikacije biti »v Kristusu«
 - Teologija in etika
- Kristološki napotek v 5-8:
 - 4,24-25; 5,6-11, 15-21 (v. 17, 19, 21); 6,3-11 (v. 4, 7, 9); 7,4; 8,3, 31-39 (v. 29, 32).

Rimljanom 5-8: Pavlovi kristološki poudarki

- Kristusova smrt kot izraz Božje *ljubezni* in Kristusove pripravljenosti *dati sam sebe* za človeštvo.
 - ⇒ *sprava* na ta način je dosežena *milost, brezplačen dar*, ponujen sovražnikom.
- Pavel začne in konča ta velik odstavek z jasnimi in zelo močnimi napotki h *gospostvu Kristusa* (5,1; 8,39).
- Kristusova *zvestoba in poslušnost*.
- Zelo tesna zveza med *evangelijem*, témo *miru in sprave* ter vernikovim življenjem v *Kristusu*.

Rimljanom 5-8: Zgodba o Kristusu in spravi

- Rimljanom 5 z argumentom pisma Rimljanom
- Rimljanom 5 in izmenjava metafor in osebnih zaimkov
- Pravičnost, sprava in družbeno etični vidik
- Pavlova »formula umiranja«
- Kristusova poslušnost / zvestoba
- Vernikova vključitev 'v Kristusa'
- »Hoja v novosti življenja«
- »Duh življenja« in obnova življenja/stvarstva

Zgodba o Kristusu in spravi: znotraj argumenta pisma Rimljanom

- Argument pisma Rimljanom se mora razumeti na eni strani kot razlaga notranje logike evangelija, ki vsebuje odločno posredovanje Boga za odrešitev sveta, skozi smrt in vstajenje Jezusa Kristusa in razločen način življenja – »hoja v novosti življenja« za te, ki izpovedujejo, da so »v Kristusu«.
- Na drugi strani je Pavlov argument določen z njegovim odzivom na specifično zgodovinsko situacijo v rimskih krščanskih skupnostih (kot so razlike, nesoglasja in celo konflikti med različnimi skupinami v nasprotju s stvarmi, kot so etničnost, religijske prakse in odnosi z notranjimi in zunanjimi ljudmi). Razumljeno mora biti, da Pavel uporablja bogato simboliko sprave v svojem pismu Rimljanom, kar je v nasprotju s takšnim zapletenim zastorom.

Zgodba o Kristusu in spravi: Kristološka narativa

- Najbolj pogosta povezava s Kristusovo smrtjo na križu je izraz Božje ljubezni in zvestobe ter Kristusovo voljno žrtvovanje samega sebe za človeštvo, kar ima za rezultat spravo sveta.
- Pavel naglašuje veličino *dejstva* sprave in *način*, na kateri je to Kristus uresničil: z dragoceno žrtvijo, spodbujeno z ljubeznijo, s ponudbo ponujeno sovražnikom. V tem kontekstu ugotovimo, da je Pavel še posebej osvetlil Jezusovo zvestobo in poslušnost.
- Jezusovo vstajenje je bilo ključno za Pavlov argument, ko je poudaril Jezusovo nadaljevalno in aktivno zastopniško vlogo v svojem vstalem obstoju kot tudi njegovo gospostvo nad celotnim stvarstvom. Pavlova skrb je bila tudi glede prenosa Kristusovega gospostva v življenje posameznega vernika in krščanske skupnosti na svetu: hotel je, da verniki razumejo, da je gospostvo Kristusa lahko razširjeno samo skozi njihovo zvesto in poslušno življenje, v popolni podvrženosti pravemu Gospodu tega sveta, Jezusu Kristusu. Podobno smo naglasili, da se je na to poudarjanje Kristusovega gospostva gledalo kot na nasprotno retoriko temu, kar je zagovarjala Rimska cesarska ideologija.
- Končno smo videli, da Pavlova razprava o zapleteni dinamiki vključevanja vernikov »v Kristusa« preko krsta, označuje pravo vključitev in udeležbo vernikov v isti zgodbi. Iz perspektive smo zaključili, da Pavel ne piše zgolj o tem, kako se Božja sprava doseže v Kristusu, kot da je to storjeno od daleč in kjer so verniki le pasivni prejemniki. Ampak Pavel vračuna tudi bralce, njihovo zgodbo, v to širšo zgodbo o Božji odločni spravi v Kristusu; oni sami so *vdelan del* te nadaljujoče se zgodbe o spravi.

Zgodba o Kristusu in spravi: Izmenjava metafor in osebnih zaimkov

- S temi namernimi koraki Pavel kaže dve stvari: 1) da je sprava bistven vidik odrešenja in da vsebuje resnično socialno, vodoravno dimenzijo; 2) da je navpična sprava z Bogom neločljiva od vodoravnega vidika, kot dve dimenziji iste resničnosti.

- Sporočilo, ki ga je Pavel hotel posredovati, je jasno: enotnost, sprava, skladnost in sprejemanje med verniki v Rimu je bil bistven del evangelija sprave, ki so ga izpovedovali. Pavlova namera je bila pokazati, da evangelij, ki so ga prejeli, ima jasne in konkretne prenose v vernikovo vsakdanje življenje. Biti opravičen in spravljen z Bogom pomeni biti spravljen in v miru z drugimi brati in sestrami, biti v miru z »drugimi«.
- Nadalje tolmačenje teh sprememb v luči obilnih usmeritev k Jezusu Kristusu skozi Rimljanom 5-8 in v luči pomembnosti etične dimenzije pronicanja tega odlomka, zaključujemo, da je Pavel hotel, da njegovi bralci razumejo njegov argument v teh poglavjih v tesni povezavi z zgodbo o Kristusu in njihovim novim položajem in odgovornostmi zaradi tega, ker so »v Kristusu«. Resničnost vernikove sprave z Bogom, nova identiteta, ki jo sedaj imajo kot spravljeni ljudje »v Kristusu«, je temelj njihove udeležbe ali živeti spravljenost življenje z drugimi – vključevanje v prakse sprave miru, enotnosti, sprejemanja in ljubezni. Kristusovo delo sprave je tudi paradigma za njihovo življenje. Pokazali smo, da je Pavlov premik k osebnim zaimkom podprl ta zaključek. Z uporabo zaimkov »mi« in »nas« v kontekstu, v katerem ponovno pripoveduje zgodbo o Jezusu, Pavel vključi sebe in vernike v Rimu v enako zgodbo o Kristusu in jih poziva, da živijo to »Kristusovo zgodbo« kot aktivni igralci v nadaljujoči se zgodbi o Božji spravi sveta v Kristusu.

Zgodba o Kristusu in spravi: Vernikovo 'sodelovanje' v 'zgodbi'

- Mir/sprava, ki jo vernik ima pri Bogu, je *milost, brezplačen dar*, ki ga je sprejel od Boga preko Kristusove smrti, še ko je sam bil sovražnik – s postavitvijo razprave že v začetku v kontekst, v katerem Pavel govori o načinu življenju, ki je ustrezen »tej milosti« v kateri verniki stojijo (5,2), je poudarek tudi na uresničevanju miru z radostjo, upanjem in ljubeznijo v kakršnihkoli okoliščinah.
- Še posebej primerno za skupnost v Rimu je, da se mir/sprava z Bogom mora odsevati v njihovi lastni enotnosti kot nove skupnosti »v Kristusu«, kakor tudi v življenju sprave do drugih, utemeljeno na zvestobi in poslušnosti Kristusa. To Pavlovo namero najdemo potrjeno ob tesni in pomembni povezavi, ki jo naredi med Kristusovo smrtjo, ljubeznijo in spravo, s čimer je Pavel Jezusovo osebno vključenost v dramo sprave ob svoji smrti »za nas« razumel kot predanost ljubezni in zato uporabil kot klic k premišljenim dejanjem. Seveda so z zaupno povezanostjo s Kristusom verniki opomnjeni, da še naprej sodelujejo v isti zgodbi.
- Z ustreznim postopanjem s spravo v pismu Rimljanom bomo vedno ohranili dve neločljivi dimenziji resničnosti odrešenja: dogodek sprave med Bogom in ljudmi po Kristusu in družbeni prenos te resničnosti v vsakdanje življenje teh, ki pripadajo »Kristusu«.

Zgodba o Kristusu in spravi: Kristus – OSNOVA in MODEL za spravo

- Prav Pavlov poziv v Kristusovo zgodbo mu je omogočil, da je naslovil in obdržal dva vidika sprave: Božja pravna iniciativa po Kristusovi smrti na križu, kot rezultat njegovega poslušnega življenja Bogu (5,19), postane ne le pomembno dejanje in izjava sprave človeštva z Bogom, ampak tudi osnova in model za spravo odnosov med ljudmi.
- Kristusova zgodba ni le njegova lastna zgodba, ampak vključuje zgodbo vernikov. Po vključevanju v Kristusa lahko verniki živijo pravilno in so aktivni igralci, ko se ta ista Kristusova zgodba odvija v njihovi sredi. Pavlov kontrast z Adamom (5,12-19) ilustrira novo solidarnost med verniki in Kristusom, solidarnost do pravičnosti in življenja za vse tiste, ki so »v Kristusu« in so sedaj v njegovi poslušnosti.

- Vsekakor doslednost zgodbe zahteva določen način življenja, »pot novosti življenja« (6,4), kar konkretno pomeni življenje v miru, ljubezni, sprejemanju, spravi in upanju sredi trpljenja in težav. Pavel prav gotovo v kasnejših poglavjih pospešuje svojo razpravo, zato se takšna drža mora kazati znotraj skupnosti vernikov in do zunanjih ljudi, vključujoč vladajočo oblast Rimskega cesarstva.

Zgodba o Kristusu in spravi: Krst: dinamična vključitev »v Kristusu«

- Mehanizem te vključitve »v Kristusu« z vsemi svojimi prenosi je Pavel natančno opisal v 6. poglavju pod naslovom krsta. S svojim umiranjem in vstajenjem skupaj s Kristusom, so verniki preobraženi v novo eshatološko resničnost »v Kristusu«, kar je pravi prenos v novo stanje obstajanja, od greha k pravičnosti, iz smrti v življenje – življenje znotraj sfere oblasti in gospostva Jezusa Kristusa. Biti pokopan s Kristusom v njegovo smrt in nato vstajenje pomeni, da je *stanje* in *narava* njihovega sedanjega življenja v novi dobi združeno z Jezusovim vstajenjem, ki je bilo radikalno spremenjeno.
- Biti udeležen »v Kristusu« pomeni biti udeležen v njegovo novo in resnično človečnost, živeti življenje, primerno novi dobi, kar je povezano s Kristusovim vstajenjem. Pavel je ponovno povedal zgodbo o Jezusu z namenom, da pokaže, da so tisti »v Kristusu« del te zgodbe; njihovo novo življenje je prikaz njihove zaupne zveze s Kristusom.
- V Rimljanom 8 Pavel ponuja nadaljnjo razlago o preobražajočem vidiku zgodbe o Kristusu za sedanje življenje vernikov sredi trpljenja in težav – življenje, ki ga Pavel opisuje kot življenje »v Duhu«. Pavlov klic v Kristusovo zgodbo – v njegovo zvestobo in poslušnost navkljub trpljenju, smrti in pozneje zaščiti, pokazani v njegovem vstajenju – to bi bilo točno tisto, kar bi spodbudilo in opogumilo vernike, kot jim tudi zagotovilo zaščito in zmago nad hudobnim in smrtjo.

Zgodba o Kristusu in spravi: Biti spravljen pomeni živeti to spravo

- Pavel razume spravo kot obširno resničnost, ki obkroža spravo z Bogom in drug z drugim. Zanj biti spravljen z Bogom pomeni živeti to spravo; biti »v Kristusu« pomeni živeti novo življenje v Duhu. Družbena vodoravna dimenzija sprave je pomemben vidik sprave osebe z Bogom.
- In to je točno tisto, kar Pavel podrobno ilustrira v **Rimljanom 12-15**, kjer izdelava, kar bi lahko imenovali **prakso sprave**. K temu se bomo sedaj obrnili s podrobno analizo.

Rimljanom 9-11: *Judje, pogani in sprava*

- Vprašanje odnosa med Judi in pogani, med etničnim Izraelom in povsem novo definicijo Božjega naroda v luči Kristusove zgodbe, ki predstavlja eno izmed Pavlovih temeljnih skrbi skozi njegovo življenje in delo za Gospoda ter se kaže tudi v njegovem dinamičnem teologiziranju v pismih.
- Enako vprašanje se je pojavilo pred nekaj desetletji kot glavno teološko vprašanje v sodobnih krščanskih cerkvah.

Rimljanom 9-11: *Judje, pogani in sprava*

- Poglavlja 9-11 niso zgolj celosten del pisma, ampak nujen element Pavlovega celotnega argumenta v pismu Rimljanom – vsaj ne zaradi vprašanj glede samodefiniranja in identitete nove skupnosti 'v Kristusu' in glede 'sprave'.
- V tem odlomku Pavel kaže, kako se uresničuje Božji dolgoročni načrt povezovanja Judov in poganov v eno družino v Kristusu, kot izpolnitev obljube glede sveta.
- Ta sprava je morala biti prenesena v življenje preobraženih Božjih ljudi, nova skupnost Judov in poganov, osnovana 'v Kristusu' in kot taka uresničuječ na svetu oznanitev in prenos evangelija.

Rimljanom 9-11:

1) *Pavlovo ponovno definiranje Božjega naroda in odrešitev sveta*

- Rimljanom 9-11 je ena izmed najbolj dovršenih izjav o Pavlovem ponovnem definiranju »izvolitve« »Božjega naroda« znotraj okvirja »zaveze«, v kontekstu Božjega načrta za odrešenje sveta.
- Pavel v prejšnjih poglavjih pisma Rimljanom govori o vprašanju izvoljenosti Izraela in kaže, da zaradi njihove nezvestobe in ogroženosti, ki se je s tem pojavila glede Božjega odrešujočega načrta, je Bog odločno deloval skozi Mesijo in na ta način zagotovil rešitev za problem Izraela in obenem ostal zvest svoji zavezi (Rim 3,1-9) ⇒ Zagotovil je odrešenje sveta tako, da je oblikoval novo skupnost Božjega naroda, sestavljeno iz Judov in poganov, ki verujejo (Rim 3,21-26) ⇒ oni niso preprosto »odrešeni«, ampak so poklicani, da bi bili Božji narod *za* odrešenje sveta (Abraham—Rim 4).

Rimljanom 9-11:

2) *Vse vključujoča narava Božje družine*

- Evangelij sprave je »vključujoč« za vse – ne samo za pogane, ampak je enako »vključujoč« tudi za Jude – odprt je za vse, vključuje vse ljudi in narode.
- Pavlova skrb skozi poglavja 9-11 ni pokazati, da je krščanska skupnost *nadomestila* judovsko skupnost kot Božjega naroda, ampak želi poudariti enotnost Judov in poganov, da pripadajo *skupaj* eni družini. Tu leži Pavlov poudarek.
- Povezanost Judov in poganov, njihova sprava, je največji dokaz novega stvarjenja v Bogu, dokaz resničnosti evangelija in nesporno znamenje upanja za odrešenje sveta. ⇒ Zato je Rim 9-11 bistven del Pavlovega celotnega argumenta v pismu.

Rimljanom 9-11:

2) *Vse vključujoča narava Božje družine*

- Pavel poskuša popraviti napačne teološke in etične predpostavke 'superiornosti', ki so jih imeli poganski kristjani v nasprotju z Judi Xans in Judi.
- To je bila napaka, ki so jo storili Judje – bili so ponosni in arogantni glede svojega posebnega položaja pred Bogom in svojih prednosti, in so ta na način omejevali Božjo namero za širši svet, za ves svet. Božje odrešenje/sprava je vključujoča in nikogar ne izključuje.

- Ta nova Božja družina se ne bi smela ponašati nad stanjem Judov in misliti, da je Bog izključil Izraela. Način, kako Pavel v 11. poglavju uporabi motiv 'preostanka', dobro ilustrira dejstvo, da Bog ni zavrnil Izraela (11,1-6) in kaže na končno odrešenje Izraela (11,7-16). Ta motiv omogoča Pavlu da v vrsticah 17-24 ohrani identiteto in prednost Izraela, ko potrjuje enakovredno odrešenje za pogane.

Rimljanom 9-11:

2) Vse vključujoča narava Božje družine

- Vendar pa kar Pavel pravi ni, da so neverujoči Judje v redu tako kot so, ampak »*da niso prikrajšani zaradi svojega etničnega porekla*, da se ne bi mogli vrniti v družino, svojo lastno družino, ki je bila preobražena po evangeliju in od katere so trenutno ločeni, ker vanjo lahko prideš le po veri, oni pa so trenutno v »neveri«. (Wright, *Fresh Perspective*, 126 – poševno v originalu).
- Wright poda še eno zelo pomembno točko, namreč da je iz tega vidika **zelo kristocentrični odlomek Rimljanom 10,1-13 ključen za celoten argument poglavij 9-11**. Na ta način, ko Pavel pravi v 11,26 da »bo rešen ves Izrael«, jasno odzvanja 10,13 kjer beremo: »Kdor koli bo klical Gospodovo ime, bo rešen.« – ki je v zameno ponujeno kot rešitev na Pavlovo molitev glede odrešenja trenutno neverujočih Judov v 10,1. Vsekakor Pavel naredi to jasno v 11,23 kjer pravi, da so lahko vcepljeni nazaj »če ne bodo vztrajali v svoji neveri.«
- Na ta način je kristocentrična narava Izraelovega odrešenja ob koncu zgodovine (11,25-17) bistvena za Pavlov argument.

Rimljanom 9-11:

3) Dobra novica za VSE

- Pomembno je opaziti še en poseben element, osvetljen v tem odlomku:
 - Pavlov poudarek ni na majhnem številu izvoljenih, ampak na Božji volji za odrešenje »vsega« Izraela in »*polno*« število poganov« (11,25-6), na Božji milosti, ki je izkazana »vsem« (11,32), na Božjem načrtu za »spravo za svet« (11,15).
 - Po predstavljanju Judov in poganov kot neverujočih in neposlušnih ljudi, Pavel naglasi, da je Bog storil tako z namenom, da bi pokazal svojo milost do »vseh«: »Oboji, prvi in poslednji, poslednji in prvi, živijo po dobri novici izvolitve teh, ki si zaslužijo zavrnitev, dobra novica Boga, ki »opravičuje« brezbožne (4,5).« (Shirley C. Guthrie)

Rimljanom 9-11:

4) Sporočilo hvaležnosti in upanja

- Pavlov argument v 9-11 ne le da zatre kakršenkoli motiv superiornosti na strani poganskih kristjanov zoper Jude, ampak veliko bolj spodbuja **hvaležno držo**, do Judov, kajti odrešenje prihaja »od Judov« in do Boga, ki ostaja zvest do grešnikov in neposlušnih in poskuša popravljati in spraviti kot pa uničiti in izključiti.
- Središnji vidik glede odnosa med Judi in kristjani v 9-11 je **sporočilo upanja**, ki konec koncev pride v ospredje v odlomku. Ne zgolj upanje za Izrael in cerkev kot tako, ampak večje upanje za celotni svet: za novo Božje stvarstvo, za prihod Njegovega kraljestva, za resnično človeštvo, kar nova skupnost Judov in poganov nedvomno že označuje.

Rimljanom 9-11:

4) *Sporočilo hvaležnosti in upanja*

- To sporočilo upanja pride nekako spontano v Pavlov argument, če se še lahko spomnimo njegove **velike eshatološke vizije** odrešenja stvarstva, s katero je zaključil 8. poglavje.
- Znotraj te večje vizije upanja na spravo v svetu in s stalnim zavedanjem svojega lastnega povsem nezasluženega sprejetja v Božjo družino, bodo kristjani usposobljeni delovati za spravo še posebej do Judov in vseh drugih.
- In to je prav gotovo vzorec, na katerega so opomnjeni, da mu naj sledijo v vsakdanjem življenju, v svojih odnosih drugi z drugim in z vsemi. To je točno tisto, kar Pavel poskuša doseči v zadnjem večjem odlomku tega pisma, v poglavjih 12-15, kjer izčrpno govori o tem, kaj pomeni živeti kot spravljen in spravljaljoča skupnost na svetu.

Rimljanom 12-15: *Spravna praksa*

- Pavlovo opozorilo v 12-15 se osredotoča na predstavljanje teme o spravi, ki jo je tako temeljito vzpostavil v zgodbi o Kristusu v Rimljanom 5-8.
- Neustavljiv poudarek na 'enotnosti', 'sprejetju', 'ljubezni' in 'miru' kaže na Pavlovo bogato simboliko o spravi, ki ji je sedaj dan izraz v obliki »**spravne prakse**,« k čemer Pavel bodri svoje bralce, da naj uresničujejo; prakse, ki so združene z naravo evangelija in njihovega obstoja »v Kristusu.«

Rimljanom 12-15: *Sprava*

- **Sprava je celosten del evangelija** in Pavel želi videti prenos tega v vsakdanje življenje vernikov. Šele, ko bodo verniki kazali takšno prakticiranje, bo resnica evangelija, ki jo Pavel predstavlja v argumentu pisma do zdaj, dokončno potrjena.
- Odzvati se na evangelij Jezusa Kristusa pomeni priznati in sprejeti resnico, ki jo evangelij oznanja *in* to živeti v vsakdanjem življenju.
- V **Rimljanom 12-15 Pavel na konkreten način pojasni, kaj sprava z Bogom pomeni za vernikovo vsakdanje življenje** znotraj in izven njihove lastne skupnosti, z drugimi besedami, kakšna je družbena tehtnost sprave.

Argument pisma Rimljanom 12,1-15,13: *Pomen biti 'v Kristusu'*

- Rimljanom 12-15 ni »etični dodatek« njegovemu teološkemu argumentu, ampak nadaljnja razlaga evangelija, ki ga je Pavel predstavil v prejšnjih poglavjih.
- Bolj specifično, **ta odlomek predstavlja prenos pomena biti 'v Kristusu,' ki obvezuje te, ki so se odzvali evangeliju, k preobraženemu in obnovljenemu življenju v poslušnosti Kristusu.** Z drugimi besedami, kazalnik (indicative) in velelnik (imperative) sta izmenično povezana. Ali kot pravi Moo: »'kazalnik' in 'velelnik' ne sledita drug drugemu kot dve ločeni stopnji v krščanskem življenju, ampak sta to dve strani enega kovanca.« (Moo, *Romans*, 745)

Argument pisma Rimljanom 12,1-15,13: *Etična odgovornost – bistveno za evangelij*

- Ker ima Pavlova etika temeljne teološke/Kristološke osnove, **je etična odgovornost, h kateri se sedaj obrača, sestavni in nujni element njegovega evangelija.**
- Kot smo že prej poudarili, Božja intervencija za odrešitev sveta v dogodku s Kristusom ne le, da predstavlja temelj za opravičenje in spravo, ampak tudi daje določeno obliko življenju teh, ki so bili spravljeni. Oni so sedaj »v Kristusu« in skozi njihovo smrt in vstajenje s Kristusom ob krstu, so soudeleženi v resničnosti novega življenja. Kristus, kot njihov Gospod, je njihov končni napotek, njemu so se popolnoma podvrgli v novem življenju poslušnosti in pravičnosti.

- Kot Pavel omenja že v Rimljanom 5-6, tukaj ponovno pojasni v tem širšem etičnem odlomku, da je Božja ljubezen, pokazana v Kristusu, osnova za spravo in kriterij za obnašanje teh, ki so »v Kristusu« (12,5).

Argument pisma Rimljanom 12,1-15,13: »poziv ... ker je Bog tako usmiljen«

- Pavel v 12,1-2 začne s **»pozivom ... ker je Bog tako usmiljen«** s čimer jasno nakazuje na prejšnja poglavja, kjer je opisal Božjo ljubezen/milost/usmiljenje, ki se kaže v Božjem dejanju odkupitve v Kristusu v vsej svoji zapletenosti, vključujoč tudi spravo. Naredi **tematsko zvezo** s prejšnjo razpravo o vernikih, zbranih »v Kristusu«, tako na začetku odlomka (12:5) in na koncu odlomka, kjer najdemo močne napotitve h Kristusu v 15,2-3, 7-13.
- S temi močnimi **namigovanji na Kristusa**, kar uokvirja ta odlomek, Pavel želi, da bi bralci razumeli izjemnost krščanskega življenja v tesni povezavi s Kristusom, od kogar neprenehoma črpajo vire in obliko. Ta poglavja so zatorej nerazdeljen del celostne strukture in argumenta pisma. **Skozi njih Pavel hoče komunicirati vernikom v Rimu, da je primerno obnašanje, ki ga zahteva, ukoreninjeno v Božji milosti in da njegovi konkretnih opomini izhajajo in so tesno povezani s prejšnjim argumentom zgodbe o Kristusu in vključevanja vernikov vanj.**

Spravna praksa v pismu Rimljanom 12-13

- V teh poglavjih Pavel naslavlja z bolj neposrednimi izrazi vprašanja o tem, kako se naj vernik obnaša do ostalih vernikov znotraj skupnosti (12,1-13) in do ljudi zunaj (12,14-13,7).
 - Na eni strani Pavel poziva vernike, da sprejmejo drug drugega in izkazujejo ljubezen v medsebojnem služenju, kakor je primerno za člane »enega Kristusovega telesa« (12,3-8).
 - Na drugi strani se morajo obnašati lepo tudi do ljudi zunaj: blagoslavlјati tiste, ki jih preganjajo, se upreti maščevanju, živeti v miru z vsemi in premagati hudo z dobrim.
- Pomembno je, da ni dvojnega standarda, enega za obnašanje znotraj skupnosti in enega za življenje v javnosti; obe dimenziji krščanskega življenja tvorita celotno celoto v Pavlovmi mišljenju.

Rimljanom 12: Pristna ljubezen

- Pavel prične z uvodno izjavo (v. 1-2) in po razpravi o identiteti krščanske skupnosti kot Kristusovega telesa (v. 3-8), posveti večino poglavja »pristni ljubezni« kot osnovi za zapovedano moralno obnašanje (v. 9-21).
- Pavel začne razpravo v 12. poglavju s temeljno in programatično izjavo:

Rimljanom 12,1-2: »ker je Bog tako usmiljen«

- **»Ker je torej Bog tako usmiljen, vas rotim, bratje: darujte svoja telesa v živo, sveto in Bogu všečno žrtev; to je vaše smiselno bogoslužje. In nikar se ne prilagajajte temu svetu, ampak se tako preobražajte z obnovo svojega uma, da boste lahko razpoznavali, kaj hoče Bog, kaj je dobro, njemu všečno in popolno« (Rim 12,1-2).**
- Pavlov poziv tukaj je teološko in logično povezan s prejšnjim materialom; to da se napotek o Božji usmiljenosti pojavlja na začetku in na koncu odlomka (12,1; 15,9), kaže na to, da je celoten odlomek (12-15) dejansko povezan s tem, kar je pred njim in ne le 12,1.

- Medtem ko »Božje usmiljenje« takoj in nezmotljivo kaže na zaključek poglavij 9-11, kjer kaže na to, da Bog izkazuje »usmiljenje vsem« (11,30-32), so pokazatelji, da izraz kaže na ljubezen in usmiljenje Boga, pokazano v Jezusu Kristusu, kar Pavel opisuje skozi poglavja t 1-11, še posebej v 5-8.

Rimljanom 12,1-2: »vključenost v veliko preobrazbo«

- Sedaj v 12,1-2 kliče te »v Kristusu« **da so vključeni v veliko preobrazbo** (da se darujejo Bogu kot tisti »ki so prešli od smrti v življenje ... orodje pravičnosti« v 6,13) in živijo svoja življenja kot **vsakodnevno žrtev**, v darovanju samih sebe, tako kot se je Jezus daroval za druge.
- To bo njihovo bogoslužje »**Bogu všečno**,« njihovo resnično čaščenje v skladu z Božjo voljo. Omenjanje »**preobrazbe**« v 12,2 je še ena potrditev povezanosti s Kristusom, kar kaže nazaj na 8,29 kjer Duh usposablja vernike, da so preoblikovani v Kristusovo podobo.

Rimljanom 12,1-2: Jezik poziva v primerjavi z zapovedjo

- Pomembno je, da Pavel uporablja tukaj **jezik poziva**, *parakaloo*, kar označuje avtoriteto, ki je drugačna od tistega, kar je povedano kot zapoved.
- Če se avtoriteta zapovedi zanaša na položaj tega, ki zapoved daje (Pavel »kot apostol«) in v moči prisile, potem je **avtoriteta, ki prihaja iz poziva, pravzaprav moledovanje naslovljenca ('bratje v Kristusu') in se zanaša na svobodo naslovljenca, da se strinja**. Zato je Pavlov poziv podan sam po sebi v moralnem velelniku – **biti 'v Kristusu' pomeni živeti v novosti življenja, preobražen po vzoru Kristusa in usposobljen po Duhu**. Z drugimi besedami, življenje v Kristusu potegne za sabo dolžnosti, ki so posledica milosti/usmiljenja, podarjenega od Boga.

Rimljanom 12,1-2: »živa žrtev«

- V 12,1 si Pavel prisvoji **žrtvene slike** in uporabi to kot nadzorujočo idejo za celoten odlomek, tako da razširi pomen in vpliv z oltarja v vsakdanje življenje, opisujoč jo kot vsakodnevno **žrtveno poslušnost** vernikov – pomik paradigme v rabi metafore o žrtvi.
- Na enak način kot so živali, prinesene za žrtvovanje, morale biti čiste in je tudi častilec moral biti v čistem stanju, da bi njegova oz. njena daritev bila sprejeta, Pavel roti vernike, naj dajo svoja telesa za »**živo**, sveto in Bogu všečno **žrtev**« (12:1); to bo njihovo »smiselno bogoslužje.«

Rimljanom 12,1-2: »živa žrtev«

- No, v ponovnem definiranju in razširjenem pomenu Pavel posodobi tradicionalno metaforo, **žrtev sedaj postane »živa žrtev**.«
- To pomeni **vsakdanje življenje žrtvene poslušnosti Božji volji, oblikovano po šabloni Kristusovega žrtvovanja samega sebe iz ljubezni do drugih in skladno z evangelijem milosti**.
- To je Roetzelov prevod *logikein latreian*. On trdi, da »duhovno (smiselno) bogoslužje,« uporabljeno v največ prevodih, ne zadovolji, saj to lahko vodi do ne-Pavlove ideje ločevanja »duhovnega« in »zemeljskega« čaščenja, pobožne in posvetne realnosti. Nasprotno trdi, da »Pavlova namera ni ločiti 'duhovnega' čaščenja od 'zemeljskega' ali ločiti notranje izkustvo od zunanega. Želi posvetiti vsakodnevno obnašanje in na ta način umakniti ovire med posvetnim in 'duhovnim' obnašanjem za tiste v Kristusu.« (Roetzel "Sacrifice," 416)

Rimljanom 12,2: »se ne prilagajate temu svetu«

- To je drugi element **Pavlovega poziva, kjer kliče k zoperstavljanju neprestanim pritiskom in skušnjavam prilaganja »tej dobi«** in odprtju za novo eshatološko resničnost v kateri »novi načini in standardi vedenja niso le možni, ampak zapovedani.«
- Vzorec mišljenja in življenja »te dobe« je zelo verjetno bilo njim znano in jasno. **Pavel poziva k drugačnemu, preobraženemu načinu razmišljanja in življenja, naglašujoč kapaciteto usposobljenega in preobraženega uma vernika, da razpozna Božjo voljo** – na ta način premagujejo svoje prejšnje nezmožnosti, ko zaradi greha niso mogli razpoznavati, kaj je bilo dobro in sprejemljivo za Boga (1,28; 7,28; 8,5-8).
- **»obnova uma«** je namigovanje na delovanje Duha, ki eshatološko novo dobo že dela za resnično v vsakdanjem življenju vernika. J.B. Philips dobro osvetli ta vidik tako, da to vrstico prevaja »Ne dovolite, da vas svet okrog vas stlači v svoj lastni kalup.«

Rimljanom 12,2: »eno telo v Kristusu«

- Slika **krščanske skupnosti kot »nega telesa v Kristusu,«** (v. 3-8), sledeč razpravi o primernem čaščenju Boga, kaže nedvomno da je **za Pavla krščansko življenje harmonična strnitev osebne ali skupinske duhovnosti ali družbene odgovornosti, in se duhovno kaže skozi vzajemno služenje med soodvisnimi člani.**
- Družbena identiteta nove skupnosti »v Kristusu« osvetljuje, da to kar jih združuje, ni več etnična ali nacionalna solidarnost, ampak soudeležba v »enem telesu v Kristusu.«
- **Pavlova glavna točka tukaj je pokazati, da zato, ker je nova skupnost združeno telo v Kristusu, v katerem člani posedujejo in prakticirajo raznolike in dopolnjujoče se darove, bi se vsak moral odreči visokemu mišljenju o sebi in samopovzdigovanju ter se naučiti ceniti in povzdigovati druge.**

Rimljanom 12,9-21: »LJUBEZEN naj bo brez HINAVŠČINE«

- **»Ljubezen naj bo brez hinavščine (v. 9) = naj bo pristna, predstavlja vodilno izjavo za celoten odlomek 12,9-21 kjer je pristni ljubezni, kot osnovni normi obnašanja dan konkreten pomen.**
- Tukaj Pavel kaže, kaj pravzaprav pomeni »dati svoja telesa v živo žrtev« (12,1): **uresničevati pristno ljubezen, (ljubezen brez hinavščine) skozi življenje harmonije, gostoljubnosti, miru, odrekanja maščevanju in premagovanja hudega z dobrim.** To so vsekakor konkretne in jasne prakse sprave.
- Da »se ne bi prilagajali temu svetu« (12,2) morajo verniki živeti v neprestani negi in skrbi za »druge« – ne se ozirajoč na svoj lastni interes, biti nezaupljiv in pričakovati ljubezen v povračilo. Seveda bo šele takrat, ko verniki doživijo to radikalno »preobrazbo svojega uma,« da bodo zmožni »prepoznati« Božjo voljo in jo vpeljati v vsakodnevno življenje.

Rimljanom 12,9-13: »PRISTNA LJUBEZEN«

- **»Ljubezen naj bo brez hinavščine« avgaph avnupokritojĀ** (v. 9). Kot je vidno v grškem jeziku, zgradba začetnega stavka nima povezovalnega delca, toda v zaporedju deležnikov in pridevnikov, ki sledijo v. 9-13 Pavel označi, kaj pomeni ljubezen brez hinavščine:
 - **»Odklanjajte zlo, oklepajte pa se dobrega. Drug drugega ljubite z bratovsko ljubeznijo. Tekmujte v medsebojnem spoštovanju. Ne popuščajte v vnemi, temveč bodite goreči v duhu, služite Gospodu. Veselite se v upanju, potrpite v stiski, vztrajajte v molitvi, bodite soudeleženi v potrebah svetih, gojite gostoljubje«** (v. 9b-13).

- Čeprav se v grškem jeziku v prvem stavku ne pojavlja noben glagol – se enostavno bere »pristna ljubezen« – zdi se, da slovnično zaporedje deležnikov in pridevnikov modificira to začetno frazo.
- Pri razlaganju »pristne ljubezni« Pavel naglašuje njen prenos v vsakdanje življenje s tem, da osvetli, da na ta način služijo Gospodu (v. 11) in da to prinese določeno obnašanje do *vseh* ljudi (v. 14).

Rimljanom 12,9-21: »LJUBEZEN BREZ HINAVŠČINE«

- Točno za te **prakse sprave** želi Pavel vzpodbuditi in navdihniti vernike v Rimu, prakse, ki bodo **dokaz za njihovo novo življenje v Kristusu** in jim bodo omogočile, da bodo pričevali svetu o gospostvu Kristusa nad vso resničnostjo.
- Pavel znova in znova poudarja, da pri **tej preobrazbi njihovih življenj in prenovi njihovih umov** ne gre za etično teorijo ali abstraktne principe, ampak za **resničnost, ki so jo izkusili** in ki jo **morajo prenesti** v konkretno izkazovanje ljubezni, miru, sprave, harmonije, obzirnosti in skrbi za druge.

Rimljanom 12,15-16: »Veselite se ... jokajte ... prilagajajte skromnim«

- »Veselite se s tistimi, ki se veselijo, in jokajte s tistimi, ki jočejo ... se prilagajajte skromnim« (v. 15-16).
- Pavel roti vernike v Rimu naj se ne umikajo srečevanju z neverujočimi (in celo sovražnimi) ljudmi, ampak naj iščejo načine, da vzpostavijo skupne točke, da bodo razumeli njihove okoliščine, da bodo prijatelji s skromnimi – na ta način zmanjšuje kakršnokoli arogantno in večvredno držo.
- Očiten povratek k zadevi o notranjih stvareh v skupnosti v kontekstu, ki naslavlja odnos cerkve s širšim svetom, je močan pokazatelj, da pri Pavlu ni dvojnih standardov obnašanja: ista norma ljubezni, ki se kaže v Jezusovem življenju, se mora kazati tudi v njihovih življenjih znotraj in izven cerkve, do 'članov' in do 'nevernikov,' kljub njihovim razlikam, etničnosti ali družbenemu in ekonomskemu položaju.

Rimljanom 12,17-18: »skušajte skrbeti ... kolikor je odvisno od vas«

- Nikomur ne vračajte hudega s hudim. Pred vsemi ljudmi **skušajte skrbeti** za dobro. Če je mogoče, kolikor je odvisno od vas, živite v miru z vsemi ljudmi« (v. 17-18).
- S tem Pavel ponavlja eno glavnih točk odlomka, ki definira odnos vernikov do zunanjih ljudi: »ne vračajte hudega s hudim.« In to ne bi smelo biti samo tu in tam, spontana reakcija, ampak stalna, premišljena vpeljana drža *»kolikor je odvisno od vas.«* To je vnaprej premišljena misel – in v grškem jeziku je dana predpona pred deležnik pronouomenoi (»razmišljati vnaprej«) kar kaže na to.
- To je najbolj jasna točka, ki jo Pavel podaja glede potrebe, da se že vnaprej razmišlja, premišljeno in jasno, o družbenih implikacijah evangelija v določenem kontekstu. Odzvati se na evangelij pomeni predati sebe določenemu načinu biti v svetu in za svet.

Rimljanom 12,17b: »... skušajte skrbeti za dobro«

- To je vnaprej potrjeno s frazo, da »pred vsemi ljudmi skušajte skrbeti za dobro« (v. 17b), kjer odkrivamo Pavlovo priznanje glede vsaj nekaterih sprejemljivih moralnih skrbi v širšem svetu in na ta način zmanjševanje povsem negativnega gledišča na zunanji svet ali celo umaknitev iz njega.
- Kot zagotovilo jih je Pavel pravkar prosil, da se ne prilagajajo temu svetu; to ostaja resnično, da so kulturne vrednote, katerim se je potrebno upreti, ker so v nasprotju z evangelijem ljubezni in sprave. Toda kar Pavel tukaj poudarja (v. 17) je, da vse kar je dobro v kulturi, ki je splošno prepoznana, bi moralo biti predano temu dobremu.

Rimljanom 12,18: »živite v miru z vsemi ljudmi«

- Živeti s »prenovljenim umom« »po Duhu« bo prav gotovo izzvalo nasprotovanje in sovražnost iz sveta. Pa vendar Pavel svari vernike, naj se trudijo po svojih najboljših močeh »živeti v miru z vsemi ljudmi« (v. 18b); saj Pavel vidi to kot eno najpomembnejših praktičnih stvari evangelija ljubezni in sprave.
- **Dvojna kvalifikacija**, ki jo Pavel uporablja v. 18a, »če je mogoče« in »kolikor je odvisno od vas,« ne omejuje vernikovo prizadevanje za mir. Nasprotno, storiti bi morali vse, kolikor je odvisno od njih, da bi živeli miroljubno. **Kvalifikacije lahko nakazujejo na neizogibnost napetosti, ker obstaja celo konflikt, povzročen zaradi narave in sporočila evangelija** Jezusa Kristusa, Gospoda vsega sveta, o katerem kristjani pričujejo! Toda iz konteksta je jasno, da kristjani ne smejo krepiti dejanj, ki bi morda povzročila, ohranila ali povečala konflikt, ampak naj blagoslavljujejo, ko so preganjani, naj vračajo hudo z dobrim in živijo v miru z vsemi.

Rimljanom 12,19-21 »ne maščujte se na svojo roko ...«

- *»Ne maščujte se na svojo roko, ljubi, ampak dajte prostor Božji jezi, saj je pisano: Moje je maščevanje, jaz bom povrnil, pravi Gospod. Nasprotno: Če je tvoj sovražnik lačen, mu daj jesti; če je žejen, mu daj piti; če boš namreč delal tako, boš sipal žarečega oglja na njegovo glavo« (v. 19-21).*

- Tukaj najdemo dve zelo pomembni točki:

1) Verniki se nikoli ne smejo maščevati na svojo roko (v. 19a) ali poskušati pridobiti svojo pravico. Ne gre za to, da jih naj ne skrbi za pravico in uresničevanje le-te, toda Pavel prepoveduje osebno maščevanje in naglašuje, da naj »dajo prostor Božji jezi« (v. 19b), ki bo dosegel pravico. Ta točka ima dve praktični rabi:

- a) Močno spodbujeno je, da se upremo naravnemu impulzu po maščevanju, ki se tako zlahka prikrade pod preobleko »pravice« in
- b) s prepustitvijo zadeve Bogu je prisoten močan občutek, da bo »pravici zadoščen,« ne pa da smo prepuščeni sami sebi z občutkom obupa in nemoči, še posebej v izjemno težkih situacijah, kjer ni pri roki enostavne, konkretne in predvidene rešitve. Pravzaprav kakor bo Pavel pokazal v 13. poglavju, to ne pomeni, da bo pravica morala počakati, dokler ne pride do božanskega posredovanja, ampak je oblast kot orodje v Božjih rokah, na delu, da pripelje do pravice, tako da pohvali dobro in kaznuje slabo.

Rimljanom 12,20-21 »Če je tvoj sovražnik lačen, mu daj jesti ...«

- Drugič, Pavel še nadaljuje in predlaga **radikalno drugačen način delovanja**, ki bi moral nadomestiti osebno maščevanje.
- Ne le, da verniki ne bi smeli vračati milega za drago, ampak bi morali **aktivno želeli dobro za te, ki so jih prizadeli**. »Če je tvoj sovražnik lačen, mu daj jesti; če je žejen, mu daj piti« (v. 20a). Kot komentira Cranfield: »Delati dobro našim sovražnikom, ko je to v naši moči in so v potrebi, potem je to neke 'vrste posredno povračilo.« V nekem smislu bi to lahko bila konkretna raba poziva, ki ga Pavel predstavi le malo prej v 14. vrstici: »Blagoslavlajte tiste, ki vas preganjajo, blagoslavlajte in ne preklinjajte jih.« Nahraniti sovražnike, biti dober do njih je prav gotovo premagovanje hudega z dobrim, kot Pavel zaključi ta pod odlomek v 21. vrstici:
 - *»... boš sipal žarečega oglja na njegovo glavo« (v. 20b), kar je »skoraj tako, kot goreča sramota kesanja zaradi hudobnega dejanja do nekoga.« (NTW, Romans, 715) S svojim primernim obnašanjem, s svojo ljubeznijo do sovražnika bodo žrtve lahko dosegle kesanje in spravo.*

Rimljanom 12,21 »premagaj hudo z dobrim«

- »Ne daj se premagati hudemu, temveč premagaj húdo z dobrim« (v. 21), zaključuje celoten odlomek, spodbujajoč misel, da naj se verniki odzovejo na hudo v svetu z enako ljubeznijo in dobrotljivostjo, ki jim jo je izkazal Bog v Kristusu.
- Toda ta vrstica prav tako kaže na možnost, da bo hudo zmagalo, če se verniki predajo vzorcu dejanj, značilnih za »to dobo,« kot je vračanje hudega s hudim ali maščevanje za preganjanje. Edini način premagati hudo je delati dobro ⇒ tukaj Pavel izraža temeljno prepričanost v moč dobrega in samodajajočo ljubezen, ki je učinkovita v svetu nasilja in nadvlade. To je smernik do Kristusa, ki je premagal hudo ne z bojevanjem ali vračanjem nazaj, ampak s prijaznim odzivanjem in izkazovanjem ljubezni in dobrotljivosti v žrtvovanju samega sebe.
- Z upiranjem hudemu in prekinitvijo kroga nasilja bodo verniki dejansko zmožni živeti Kristusov evangelij in ga narediti učinkovitega v svetu. Delati drugače pomeni dovoliti, da se »prilagajajo« temu svetu in da jih spreminja hudo njihovega sovražnika, to pa je nasprotno temu, da se »preobražajo« in obnavljajo po Božjem usmiljenju in dajejo sebe kot »žive žrtve.«

Rimljanom 13 »... podreja oblastem, ki so nad njim«

- »Vsak naj se podreja oblastem, ki so nad njim. Ni je namreč oblasti, ki ne bi bila od Boga. In te, ki so, so postavljene od Boga. Kdor se torej upira oblasti, se upira Božjemu redu« (13,1-2).

- »Te besede ... so povzročile več nezadovoljstva in bridkosti na krščanskem vzhodu in zahodu, kot kakršnekoli druge vrstice v Novi zavezi, ker dajejo dovoljenje tiranom in zaradi te podpore tiranom je Cerkev dala pod vprašaj prisotnost 13. poglavja v kanonu.«

J. C. O'Neill, *Romans* (Penguin, 1975), 209 kot citira Horrell, "The Peaceable," 85.

Rimljanom 13 »... podreja oblastem, ki so nad njim«

- Zato ni presenetljivo, da so razlagalci predlagali različne rešitve pri soočanju s tem tekstom.
- Mnenja se nizajo vse od tega, da bi ta del povsem umaknili iz kanona in ga imeli za vložek drugega avtorja, da bi ga omejili ali mu ne pripisali nobenega teološkega pomena v smislu, da je to zgolj kontekstni delček napotka, naslovljenega na zelo specifično situacijo v Rimu, do tega, da se nanj gleda kot na splošno izjavo, ki se nanaša na vse oblasti v vseh časih kot Božjo željo in namen, da bi v družbi vladal red.

Rimljanom 13 v kontekstu Rim 12-15

- Rimljanom 13 bi morali **tolmačiti znotraj konteksta Rimljanom 12-15** in pisma Rimljanom kot celote, s pozornostjo usmerjeno na umeščenost in pomen v kontekstu Pavlovega naglaševanja glede prakticanja sprave kot celostnega dela evangelija.
- Dejstvo, da Pavel umesti ta tekst prav v srce tega odlomka (12-15), predlaga, da **ga je smatral za bistven del celotnega argumenta**. Zato pomen teksta izhaja pripisane mu vloge v širšem kontekstu.
- Tekst bi morali **tolmačiti v tesni povezavi s svarilom iz 12,9-21 glede ljubezni**, kar ga skupaj s podobnim svarilom v 13,8-10 uokviruje v celoto.
- Pavel jasno želi nakazati, da **krščanska predanost izkazovanju ljubezni ni omejena na posamezne odnose** (znotraj in zunaj krščanske skupnosti), ampak vključuje tudi vernikovo življenje, da ravna v družbi kot odgovoren državljan. Klic k temu, da bi bili skupnost, ki »skuša skrbeti za dobro« in uresničuje prakso sprave (12,9-21) pomeni, da bi se verniki morali obnašati odgovorno tudi do vladnih oblasti.

Rimljanom 13 v kontekstu Rim 12-15

- Ena od stvari, ki jo je Pavel naglasil v 12,14-21 je bilo, da verniki ob doživljanju preganjanja ali krivice ne smejo iskati povračila ali osebnega maščevanja, ampak prepustiti stvar Božji pravici – »dajte prostor Božji jezi, saj je pisano: Moje je maščevanje« (12,19) – verniki pa naj nadaljujejo v premagovanju hudega z dobrim in prizadevanju za mir z vsemi.
- Šele v 13,1-7 Pavel spregovori, vsaj do neke mere, o načinu, na kateri Bog doseže pravico celo sedaj, ne samo na končni sodbi (1,32; 2,1-16; 14,10): preko vladajoče oblasti, kot Božjega orodja, se doseže neko mero pravice in ohrani red. Drugače bi zavladal kaos in življenje ne bi bilo možno, to pa bi bila situacija, ki je Bog ni namenil v svojem stvarstvu, torej v družbi. In zato verniki ne bi smeli jemati stvari v svoje roke, ampak se naj raje podredijo oblasti, čigar odgovornost je ohranjati red in mir.

Rimljanom 13,1-7: Struktura

Splošni velelnik: vsaka oseba naj se podreja oblastem (v. 1a)

Osnova za zapoved (v. 1b-4):

Teološka osnova: oblast je ureditev, dana od Boga (v. 1 b,c)

Praktična osnova: oblast ohranja red in deli pravico (v. 3-4)

Končno svarilo: podredite se zaradi Božje jeze in vesti (v. 5)

Argument iz prakse: oblasti pospešujejo družbeno dobrobit (v. 6)

Specifičen in zaključni velelnik: dajte vsem, kar jim gre (v. 7)

Rimljanom 13,1a: Podrejenost oblastem

- Natančen pomen, obseg »podrejenosti« in dogodek tega velelnika se pogosto razpravlja me preučevalci Pavla ⇒ kot ilustrira NRV prevod, nekateri avtorji kažejo na razlike med »podrejenostjo/ biti podrejen« in »slepo poslušnostjo.«
- Iz specifičnih stvari pri kristjanih v Rimu, ki smo jih omenili, lahko razumemo zapoved za podrejanjem, ko je Pavlova pastoralna namera se soočiti z **začetnimi težnjami po protizakonitostmi** med nekaterimi kristjani v Rimu; na ta način poskuša zmanjšati tveganja, s katerimi bi se skupnost soočala, saj le-ta ni imela več enakih privilegijev kot Judovska skupnost, poleg tega pa je **poskušal zavriniti možnost nasilnega zelotskega upornišтва do oblasti in zavračanj, da bi plačevali davke.**

Rimljanom 13,1b, c: »Ni je namreč oblasti, ki ne bi bila od Boga«

»Ni je namreč oblasti, ki ne bi bila od Boga. In te, ki so, so postavljene od Boga« (v. 1b,c).

- Zdi se, da ta izjava predlaga bolj splošno držo, ki jo je Pavel imel do oblasti, ki je bila in zato je tekst potrebno tolmačiti v tej luči.
- Pomembno je opaziti, da **prvi teološki razlog**, ki ga Pavel podaja za podrejanje, ni Kristološki (da je Kristus premagal poglavarstva) ali eshatološki (da je konec blizu), ampak **stvaritveni (Božji red v stvarstvu)**; na ta način je v skladu s svojo judovsko teologijo o stvarjenju in redu. Vnašanje reda v družbo s strani oblasti je Božji namen in zato bi verniki morali sprejeti to dejstvo ter biti voljni aktivno živeti znotraj takšnih struktur.

Rimljanom 13,1b, c: »Ni je namreč oblasti, ki ne bi bila od Boga«

- V sosledju s svojo judovsko politično teologijo Pavel razume **oblast kot dano od Boga** in posledično je naloga oblasti delati v dobro državljanov, tako da imajo sodniško oblast, ki ohranja red v družbi tako, da zakonito omeji kakršnihkoli oblike proti družbenega obnašanja ali anarhije.

- Vsekakor je Pavlova zapoved v Rimljanom 13 **poziv, da se zavrne kakršnokoli anarhijo in/ ali oddaljitev od pravilnega obnašanja** s konkretnimi pogoji za vsakdanje življenje v družbi.
- Verjetno je, da so tam bili kristjani, ki so razumeli Kristusovo gospostvo kot da to pomeni, da zavrnejo vse oblike človeškega vladanja in oblasti. Kot odgovor **Pavel popravlja to napačno razumevanje in ponudi vernikom v Rimu okvir za njihovo krščansko življenje, v katerem so politične oblasti Božja namera in imajo zato božansko legitimnost.**

Avtoritete/ oblasti: odgovorne Bogu

- **Pomembno:** naglasiti moramo, da izjave, ki jih Pavel pove glede oblasti, prav tako nosijo **nekaj pomembnih implikacij** v smislu svojih trditev, privilegijev in odgovornosti.
 - S trditvijo, da so oblastniki »postavljeni od Boga« (v. 1), ki jih je »postavil« (v. 1) in da je oblast »Božja služabnica« (v. 5), Pavel jasno naznači, da so **odgovorni Bogu in jim bo sodil po tem, kako so opravljali svoje dolžnosti.**
 - Če to drži, potem se zdi, da Pavlova izjava v tem odlomku **odvzema privilegij božanskosti od oblastnika/ cesarja.** To je bilo splošno judovsko razumevanje, kar je razvidno iz drugih svetopisemskih knjig, npr. v knjigi Modrosti 6,1-3. To gledišče je ohranil tudi Pavel in sicer dejstvo, da bodo vsi prišli pred sodni Božji stol, še posebej njegovim »služabnikom.« Kakorkoli, Pavel tega tukaj ne poudarja, verjetno zato, ker ni nameraval dajati široke razlage o tej témi; zato moramo biti pazljivi, da ne jemljemo preveč tega iz tega konteksta.

Avtoritete/ oblasti: Božje orodje – da prejmejo svoje plačilo

- Pavel nudi tudi praktično osnovo za podrejanje: oblastniki so Božje orodje za sodbo, za izkazovanje zahvale tem, ki delajo dobro in za kaznovanje teh, ki delajo slabo (v. 2b-5), kot tudi za pospeševanje dobrobiti družbenega reda (v. 6-7). In zato morajo Božji javni služabniki, oblastniki, prejeti svoje plačilo:
 - *»Dajte vsem, kar jim gre: davek, komur davek, pristojbino, komur pristojbina, strah, komur strah, čast, komur čast«* (v. 7).
- Ker je to edino mesto v pismu, kjer Pavel govori o plačevanju davkov, je to verjetni pokazatelj dejstva, da je obstajala specifična situacija zlorabe davkov v Rimu, kar bi lahko vodilo do nevarnega in po vsej družbi razširjenega nemira. Pavel želi zaščititi krščansko skupnost pred takšnim tveganjem in prosi vernike, da zvesto plačujejo davke.

Avtoritete/ oblasti: Vprašanja za diskusijo

- Eno težkih vprašanj, ki ga moramo vzeti v obzir v tem tekstu je glede **stališča, ki bi ga kristjani morali imeti do pokvarjene, krivične, zatiralne in celo hudobne oblasti,** ki deluje zoper svoje lastne ljudi.
 - **Kaj pa situacija, v kateri sama oblast postane »preganjalec«?**
 - In še to, **kako uporabimo Pavlov nasvet v povsem drugačnem kontekstu danes, kjer so verniki oboje, kristjani in na oblasti?**
- Imajoč sam težave z Rimljani, Pavlovo razumevanje gospostva Kristusa in zelo razširjenega kulta cesarja, se pojavlja še eno vprašanje iz Rim 13,1-7:
 - **Ali je Pavlov vidik na oblast enostavno pozitiven ali pa obstajajo omejitve in različni odtenki Pavlovega sporočila glede podrejanja vladajočim oblastem?**

Rimljanom 13,1-7: Zaključek

- Kakršenkoli napor, da bi pravilno tolmačili ta odlomek, mora vzeti v obzir sestavljenost, mnogoplastne razlike ter odtenke, ki jih Pavel dela in se mora izogibati okorelemu etiketiranju Pavla kot »bodisi osvoboditelja ali zatiralca, radikalnega kritika ali konzervativnega podpiralca *statusa quo*.«
- Na ta način bomo lahko odkrili Pavlovo bolj zapleteno razumevanje dinamike krščanskega odnosa kot moči, prepoznavajoč njegov položaj kot enega najpomembnejših stvari življenja v mestu.
- James Dunn pravilno zapaža, da Pavel uporablja helenistični administrativni jezik in kategorije v tem poglavju odkrivajo njegovo skrb za cerkveni obstoj ter funkcijo znotraj vsakdanjih družbenih in političnih resničnosti Rima.

Rimljanom 13,8-10 »Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe«

»Ne bodite nikomur dolžniki, razen če gre za medsebojno ljubezen; kdor namreč ljubi drugega, je izpolnil postavo ... vse druge zapovedi so obsežene v besedi: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe« (v. 8-10).

- Pavel zaključuje ta argument o krščanskih odnosih s širšim svetom s tem, da **ponovno potrdi ljubezen kot središnji element pristnega krščanskega življenja**. Iz konteksta je jasno, da za Pavla ljubezen kot praksa sprave ni omejena na skupnost vernikov, ampak se mora razširjati tudi na »druge« – ki so morda sovražniki (12,14, 17,21) ali vladajoče oblasti (13,1-7).

Rimljanom 13,11-14,10: Živeti »med časi«

- V zadnjih vrsticah 13,11-14 Pavel postavi razpravo znotraj eshatološkega okvirja, ko spodbuja vernike, da živijo primerno »med časi,« sledeč Kristusu kot vzoru njihovega krščanskega življenja.
- Kristjani živijo »med časi« in kot taki imajo odgovornost, da živijo »kakor se podnevi spodobi« (v. 13). Pavel predvideva, da verniki v Rimu tudi »poznajo čas, v katerem so« in da se zato morajo »zbuditi iz spanja« (v. 11) ter živeti v skladu s pričakovanji nove dobe – to pomeni živeti popolnoma na način, ki je primeren novemu življenju, ki ga imajo v Kristusu. To pomeni »odvreči dela teme« (v. 12b), »ne v požrešnosti in v popivanju, ne v posteljah in v razuzdanosti, ne v prepirljivosti in v nevoščljivosti« (v. 13) ter »ne skrbeti za meso, da bi stregli njegovim poželenjem« (v. 14b). Namesto tega bi si morali »nadeti orožje luči« (v. 12c) in si »obleči Gospoda Jezusa Kristusa« (v. 14b).
- Pomembno je, da Pavel vključi na koncu »Gospoda Jezusa Kristusa« v kontekstu svojega naglaševanja primerne obnašanja v svetu. To jasno kaže nazaj na dinamiko krsta in tega, da so verniki pridruženi »v Kristusu« (6. poglavje), da njihova življenja, radikalno definirana z njihovo enotnostjo s Kristusom, morajo prav tako biti oblikovana. Gospostvo Kristusa in njegova suverenost nad vsem stvarstvom, na kar Pavel tukaj nakazuje prepoznavajoč Jezusa kot »Gospoda,« je najmočnejša zveza v boju zoper vrste in oblike hudega. To je jasni pokazatelj »del mesa,« ki jih Pavel našteva v Galačanom 5,19-21, vendar tudi pokazatelj tega, kar je pravkar povedal v Rimljanom 1,28-32, opisujoč stanje človeštva v uporništvu zoper Boga.

Rimljanom 13: Zaključek: živeti smiselno v družbi

- Gornja razprava nas vodi do zaključka, da Pavel predstavlja aktivno in pozitivno vključenost cerkve v svet, zagovarjajoč prakse, ki prispevajo k smiselnemu in mirnemu življenju v širši družbi.
- Čeprav lahko izluščimo Pavlove položajne namige glede podpore vidiku, da se vladajoče oblasti lahko smatra odgovorne za njihove od Boga dane naloge, je njegov

opomin primarno namenjen praksi sprave, kot primerni krščanski drži in odnosu do širšega sveta, vključujoč oblasti.

- Celotna razprava je umeščena v okvir Kristusovega gospostva in vernikov kot tistih, ki so »v Kristusu« in tako izvršujejo zgodbo sprave med Bogom in svetom »v Kristusu«. In to bodo izvrševali z oznanjanjem in z izpolnjevanjem sprave, dosežene v Kristusu.

Rimljanom 14-15: Kontekst 'slabotni' in 'močni'

- V Rimljanom 14-15 Pavel govori o specifični zadevi, ki se je pojavila med krščanskimi skupnostmi v Rimu, namreč prepiranje med »slabotnimi« in »močnimi« (zelo verjetno med različnimi skupinami vernikov Judovskega in pogankega rodu), kar je imelo opravka z njihovimi drugačnimi prepričanji in praksami glede določene hrane in vzdrževanja posebnih dni.
- Kot je jasno iz pisma, so bili v Rimu verniki, ki so imeli arogantno držo in so kazali krepke težnje k ponosu in samopovzdigovanju, zaradi svojih različnih religijskih izvrševanj, etničnega ozadja in kulturne superiornosti.

Rimljanom 14-15 v kontekstu: problem in odgovor

- **Problem**, ki ga je Pavel imel s takšnim obnašanjem, nima toliko opraviti z različnostjo njihovega prepričanja in praks, ampak ima opraviti z **negativnimi prekrojitvami notranje dinamike skupnosti na načine, ki so neprimerni za evangelij**.
 - Soditi ali zaničevati druge ali biti v spotiko drugim – to so dejanja izključevanja, ki jih Pavel opiše kot grešne, ker uničujejo odnose med člani skupnosti, ki pa je Kristusovo telo.
- **V odgovoru** Pavel poskuša zbuditi občutek solidarnosti in enotnosti; in tega ne stori z vsiljevanjem poenotenosti, ampak z izrekom legitimnosti različnim etičnim prepričanjem in praksam, in tako uči vernike, da se odpovejo kritiziranju in obsojanju drug drugega.
 - Z identificiranjem »močnih« in vztrajanjem, da bi morali slediti Kristusovemu primeru, ne pa ugajati sebi (15,1-6), **je Pavlova glavna skrb** ne braniti in/ ali zavrniti veljavnost predstavljenih argumentov s strani »slabotnih« in »močnih«, ampak pobuda »prizadevajmo si torej za to, kar je v prid miru in medsebojnemu izgrajevanju« (14,19). **Mir in medsebojno izgrajevanje izražata življenje pristne ljubezni do drugih, ki predstavlja Pavlovo glavno skrb v tem zadnjem delu pisma.**

Rimljanom 14-15: Struktura

- Struktura argumenta v Rimljanom 14-15,13 je preprosta:
 - Pavel prične svojo spodbudo s prošnjo, da »sprejmejo slabotnega« (14,1) in tudi končna s podobno prošnjo po medsebojnem sprejemanju (15,7), med tema prošnjama pa poda material, ki ga razdeli v tri glavne razdelke.
 - Prvi razdelek 14,1-12 predstavlja zadevo in se ukvarja z njo kažoč, kako se slabotni in močni lahko znajdejo na istih tleh: vsi služijo istemu Gospodu in se bodo pojavili na Božji sodbi.
 - Drugi razdelek 14,13-23 opisuje praktične načine, kako bi skupine morale živeti skupaj v ljubezni, spoštuječ vest drug drugega in s skupnih namenom da »si prizadevajo za to, kar je v prid miru in medsebojnemu izgrajevanju« (v.19).
 - Zadnji razdelek 15,1-7 je poziv k medsebojnemu sprejemanju, osnovanemu na Kristusovemu primeru.
 - 15,7-13, kot zaključek te rubrike (in pisma), ponovi poziv k medsebojnemu sprejemanju, osnovanemu na Kristusovemu primeru in se veseli ponovni združitvi Judov in poganov v eno družino, pod Kristusovim gospostvom, kot je bilo napovedano v Pismih.

Rimljanom 14,1-12: »ne zaničuj ... ne sodi«

- Glavna točka prvega odstavka tega poglavja (v. 1-12) je izražena v vrstici 3a »kdor jé, naj ne zaničuje tistega, ki ne jé; kdor pa ne jé, naj ne sodi tistega, ki jé.«
- Ta točka je potem ponovljena proti koncu razdelka v vrstici 10a. Tem napotkom je nato dana močna teološka osnova.
- Pavel začne z dajanjem bistvenih razlogov, zakaj obsojanje in zaničevanje ni sprejemljivo – »saj ga je Bog sprejel« (3b); in to osnovo potem izčrpno obdela s poudarkom, da je vsak vernik služabnik Gospoda Kristusa (v.4-9) in da bo vsak dajal odgovor pred Božjim sodnim stolom (v. 10b-12).

Rimljanom 14,1-12: »ne zaničuj ... ne sodi«

- Da sta obe strani doživeli Božje »sprejetje,« je bilo temeljno sporočilo 3,21-5,11, kar bi imelo za posledico »pravičnost«, »usmiljenj«, »mir«, »veselje« in »upanje« (5,1-5), na kar Pavel verjetno tukaj najbolj namiguje.
- To je potrjeno s Pavlovim zavestnim opisom ključnih karakteristik »Božjega kraljestva« kot »pravičnost, mir in veselje v Svetem Duhu« (14,17) »na način, ki točno povzame 5,1-5.«
- Če to drži, potem za Pavla zaničevanje in/ ali obsojanje drugih ne pomeni živeti bistvo evangelija, ki kliče h neprestani želji častiti in služiti Gospodu (v. 6-9). Kar je definira krščansko skupnost, je življenje, ki ga živimo ne »živimo zase« ampak »za Gospoda« (v. 7-8).

Rimljanom 14,1-12: raznolikost, ljubezen in skrb za druge

- Obstaja prostor za raznolikost, vse dokler je vest vseh čista (v. 5) in dovoljuje različne oblike izražanja krščanske resnice. Živeti v skladu z doslednostjo evangelija in v luči Kristusa, pomeni biti osredotočen na skupnost.
- Pavel vzpodbuja raznolikost darov in praks, vendar vztraja pri temeljni vrednoti ljubezni in oziranju na druge.
- V konkretnem kontekstu poglavij 14-15 njihova svoboda ne bi smela biti svoboščina, da zaničujejo ali obsojajo druge. Prav nasprotno, te razlike morajo živeti tako, da prinesejo hvalo in čast Bogu (v. 6), vedoč, da je vsak vernik služabnik Gospoda Jezusa (v. 4-9 in zavedajoč se, da bo vsak dajal odgovor pred Božjim sodnim stolom (v. 10b-12)

Rimljanom 14,13-23: »ne bodite v spotiko«

- V drugem delu poglavja (v. 13-23) Pavel gre korak naprej v svojem argumentu:
 - *Le nehati soditi ni dovolj; kristjani moramo paziti »da ne boste bratu v spotiko ali v pohujšanje« (v. 13).*
- To bi naj bila **namerna odločitev** s strani »močnih«, da uporabijo svojo svobodo tako, da **se izognejo povzročanju duhovne škode** in s strani »slabotnih« (13b, 15ac, 20-21), **da dovolijo, da ljubezen določa njihovo ravnanje** (v. 15); njihova največja skrb pa bi morala biti prizadevati si za to, »**kar je v prid míru in medsebojnemu izgrajevanju**« v. 19).

Rimljanom 14,17

»Kajti Božje kraljestvo ni jed in pijača, marveč pravičnost, mir in veselje v Svetem Duhu.«

- Pomenljivo v tem primeru je, kako Pavel naglašuje dejstvo, da **bistvene karakteristike kraljestva** odsevajo ustrezno dinamiko odnosov med verniki, s čimer »pravičnost« kaže na primerno obnašanje do drugih in se »mir« nanaša na vodoravno, družbeno dimenzijo; dejstvo, ki je jasno pokazano z značilnostmi v vrstici 19 (glej tudi 12,18).

- Če je to povzetek tega razdelka v 5,1-5 ko se zdi, da pripelje skupaj vse glavne teme, potem Pavel tukaj zagotavlja odločilno povezavo med praksami sprave (enotnost in sprejemanje) in najpomembnejšim teološkim predmetom, s katerim se je ukvarjal prej. To še enkrat kaže na to, da **teologija in etika, vera in praksa, nerazdružljivo spadajo skupaj.**

Rimljanom 14,17-23

»Kajti **Božje kraljestvo ni jed in pijača, marveč pravičnost, mir in veselje v Svetem Duhu.**«

- »Kdor namreč v tem služi Kristusu, je vseh Bogu in spoštovan pri ljudeh« nadaljuje Pavel v 18. vrstici. Tisti, ki ohranijo »pravičnost, mir in veselje v Svetem Duhu« v svojem življenju, služijo Kristusu na način, ki je sprejemljiv za Boga.
- Velelnik v 19. vrstici »**prizadevajmo si torej za to, kar je v prid miru in medsebojnemu izgrajevanju**« je nadaljnja potrditev, da je Božje kraljestvo, življenje »v Kristusu,« označeno z nenehno skrbjo za druge, za mir in medsebojno izgrajevanje. Z drugimi besedami, kriteriji, po katerih bi verniki morali uravnati svoje življenje, so osrednje karakteristike Božjega kraljestva: pravičnost, mir in veselje v Svetem Duhu. Hrana in pijača ter drugi »nepomembni« vidiki bi morali biti uporabljeni in prakticirani na tak način, da prispevajo k miru in medsebojnemu izgrajevanju (v. 20-23).

Rimljanom 15,1-13

»Zato sprejemajte drug drugega, **kakor je tudi Kristus sprejel vas.**«

- Ta odlomek vsebuje dva dela s podobno strukturo:
 - Zapoved sprejemanja drug drugega temelji na tem, kar je Kristus storil –
 - Prvič izraženo negativno, ne ugajati sebi, saj tudi Kristus ni iskal lastnega ugodja (v. 2-3) in
 - drugič pozitivno, sprejemati drug drugega zato ker je tudi Kristus sprejel njih (v. 7);
 - Ta poziv je podprt tudi s Pismom in končno vodi k slavljenju Boga in k upanju (v. 8-13).
- Jasno je, da Pavel govori o praktični spravi, to je medsebojno sprejemanje, ki je iznad razlik, ki so jih imeli v svojem prakticiranju in prepričanjih; to je sprava, ki se naj izraža v njihovem skupnem slavljenju in poveličevanju Boga.

Rimljanom 15,1-6: »ne pa ugajati sebi ... Kristus ni iskal lastnega ugodja«

- »Mi, ki smo močni, smo dolžni prenašati slabosti šibkih, ne pa ugajati sebi. Vsak izmed nas naj skuša ugoditi bližnjemu, in sicer v njegovo dobro in njegovo izgraditev. Saj tudi Kristus ni iskal lastnega ugodja ...« (v. 1-3a).
- To je še ena razlaga tega, **kaj pomeni ljubezen na stopnji skupnosti.** Pavel prinese v ospredje **Kristusovo zgodbo**, z namero, da verniki dovolijo, da so njihova življenja oblikovana po tem:
 - Rimski kristjani so morali narediti **Jezusov primer paradigme svojega življenja**, kar je bilo praktično razvidno iz samoodrekanja, aktivne ljubezni do bližnjih – iskati »kar je dobro za njih« in živeti v harmoniji. Tako kot »Kristus ni iskal lastnega ugodja,« ampak je nase vzel bremena drugih, tako bi se tudi oni morali odreči svojim prednostim za korist drugih.
 - **Kot dediči Božje milosti**, izkazani v Kristusu, ko se je nesebično dal za druge, bi tudi verniki morali izkazovati to isto milost tako, da »**bi bili med seboj istih misli, v skladu z Jezusom Kristusom**« (v. 5b). Samo v takšni enotnosti bodo »slavili Boga in Očeta našega Gospoda Jezusa Kristusa« (v. 6), kar je veliko pričevanje evangelija, ki ga oznanjajo, o čemer Pavel govori v nadaljevanju vrstic 7-13.

- Medtem pa hodeč skozi sedanje okoliščine težav in trpljenja, verniki potrebujejo potrpežljivost in spodbudo, najdeno v Svetem pismu, kar prav tako vodi do pravega upanja (v. 4).

Rimljanom 15,7-13 “Zato sprejemajte drug drugega, *kakor* je tudi Kristus sprejel vas

- V vrsticah 7-13 se zdi, da Pavel združi celoten argument pisma v skupen zaključek, v katerem prav tako razširi svoj prejšnji argument o napotku glede vsestranske enotnosti med Judi in pogani v eshatološkem Božjem načrtu. Še enkrat, **zgodba o Kristusu zagotavlja osnovo za njegov zadnji poziv.**
- Namig za **Kristusov primer** (kot najdemo v 3. vrstici) predlaga, da Pavel razprostre obzorje skrbi iznad posameznih vprašanj o »slabotnih« in »močnih« v Rimu in se obrne k višjemu namenu pravne narave nove Božje družine, osnovane »v Kristusu.« Še posebej tukaj v **7. vrstici Pavel izrecno poudari točko**, ki jo je predelal v prejšnjih poglavjih in sicer **da je Kristusovo delo sprave**, ki ga opisuje še posebej v 5. poglavju, **»ključna osnova in model za to, kaj bi morala cerkev sedaj delati.«**
 - Tako kot je Kristus sprejel in spravil njih, tako bi tudi verniki morali sprejemati in se spraviti z drugimi. Verniki »sprejemajte drug drugega, kakor je tudi Kristus sprejel vas« (v. 7b). Kristus je pripeljal skupaj v skupnost Jude in pogane (v. 8-9a) v skladu in kot izpolnitev Božjih obljub, zapisanih v Svetem pismu (v. 9b-12).

Rimljanom 15,7-13 »... kakor je tudi Kristus ...«

- Poseben poudarek tukaj – veznik *kaqw,j*, “*kakor*,” ki ga Pavel uporabi, kaže na neke vrste primerjavo, ki tako osvetljuje ne le **dejstva Kristusovega sprejetja** ampak tudi **način**, na kateri je to storil:
 - Na eni strani morajo bralci imeti na umu Pavlovo tolmačenje Božje sprave in tega, da so bili sprejeti; to je bilo dejanje popolne milosti, v kateri je Kristus pokazal svojo ljubezen do njih, ko so bili še slabotni, grešni, celo Božji sovražnik. Na enak način bi tudi oni morali izkazovati ljubezen do drugih, kažoč enako milost do drugih, kakor je Bog pokazal do njih.
 - Na drugi strani je »Kristus postal *služabnik*« (v. 8.a) in s tem pokazal Božjo milost do vseh narodov preko Izraela (v. 8-9) in razrušil ovire, ki so bile med Judi in pogani ter oblikoval novo skupnost, v kateri imata obe skupini enakovreden položaj. Na enak način, bi verniki morali živeti v skladnosti in služenju tako Judom kot poganom, in njihovo sprejemanje drugih ne bi smelo biti omejeno z etničnimi črtami. Pavel celo zagovarja splošno sprejemanje, ki bi se moralo razširiti tudi do tistih, ki imajo drugačne etične prakse.

Rimljanom 15,8-12 “*Judje in pogani v eni Božji družini – po Kristusu*”

- Govor o prednostih in privilegijih, ki so jih Judje uživali, kot tudi sprejetje poganov v Božjo družino, so pokazatelj, da Pavel zaključuje osrednje sporočilo celotnega pisma. **Točno ta nova eshatološka skupnost Judov in poganov, zbranih skupaj v eno družino, predstavlja Jezusov dosežek na križu.**
- Pavel poudarja to sporočilo preko vrste **citativ iz Stare zaveze**, kjer najde izražen Božji namen enotnosti za ves svet in resničnost tega, da bodo narodi prišli častit Boga Izraela, stvarnika in odrešenika.
- **In prav to se dogaja zdaj, skozi Kristusovo delo, ko se pogani pridružujejo novi eshatološki skupnosti Božjega naroda v Kristusu in spoznavajo ter slavijo resničnega Boga celega sveta.**
- Vsekakor Pavel v vrsticah 12-13 zaključuje z namernim citiranjem Izaije 11,10, ki v širšem kontekstu Izaije 11,1-12,6 govori o končnem Božjem namenu, da obnovi celotno stvarstvo in vzpostavi novo skupnost Judov in poganov, ki bodo skupaj častili

resničnega Boga. Wright pravilno zapaža, da ne smemo spregledati 12. vrstice (»Pognala bo Jesejeva korenina, on, ki vstaja, da bo vladal narodom«) kot jasen odmev 1,3-4, še posebej samega Jezusovega vstajenja – ki je »postavljen za Božjega Sina v moči.«

Rimljanom 15,13

»... *pravičnost, mir in veselje v Svetem Duhu.*«

»Bog upanja pa naj vas napolni z vsem veseljem in mirom v verovanju, da bi bili v moči Svetega Duha polni upanja« (v. 13).

- Pomembno je, da se Pavel odloči končati ta razdelek in tudi pismo (v. 5, 6, 13, 18) s ponavljanjem tém (vztrajnost, spodbuda, veselje, mir, upanje in Sveti Duh), kar ima močan odmev iz Rim 5,1-5. Tako ponovno naredi načrt, da so praske sprave, h katerim kliče, del bistvenega dela evangelija.
- Kar Pavel želi sporočiti, pravi Wright, je naslednje:
»To je, kako ohraniti v praksi velike osrednje blagoslove, ki sem jih navedel v srcu pisma. Dovolite, da »opravičenje po veri« rodi »skupnost po veri« in boste poznali mir, potrpežljivost in upanje, ki ga Pismo daje.« (Wright, *Romans*, 744.)

Rimljanom 15,13

»... *pravičnost, mir in veselje v Svetem Duhu.*«

- Če je v poglavjih 5-8 Pavel pokazal način, kako so verniki pridruženi »Kristusu« in da so soudeleženi v Kristusovi zgodbi, potem v **15,1-13 on poudarja konkretne načine, na katere morajo slediti Kristusovemu primeru in biti preobraženi v Njegovo podobo.**
- Pavlov končni poudarek na témi »upanje«, ki je omenjena ne manj kot trikrat v zadnjih dveh vrsticah razdelka in spominjanju na razvoj v poglavjih 5-8, nudi **zelo primeren zaključek** za Pavlov argument:
 - **Da je to eshatološka perspektiva Božjega zagotovila prihodnosti, ki predstavlja najboljši temelj za primerno življenje, živeto v moči Duha in po vzoru Kristusa.**
 - **Zgolj znotraj širšega obzorja sprave med Bogom in svetom v Kristusu je tisto, kar daje zagotovilo in upanje, da se kristjani lahko podajo na krščansko pot v svetu z istim sporočilom ljubezni in sprave.**

Pismo Rimljanom in sprava

“*Sprava z Bogom ... možna za nas ...*”

- Toda **najbolj bistven vidik sprave**, ki ga je Pavel hotel posredovati, je bila definitivna sprava sveta, dosežene v Kristusu. **Samo Kristusova spravna daritev omogoča resnično možnost za človeško spravo** in brez tega je kakršenkoli trud za spravo neutemeljen. To pomembno točko zelo dobro poudari John Webster, ko pravi: Ker je to dejanje storil tam in takrat, so dejanja sprave več kot namera ustvariti resničnost, z vzpostavitvijo namišljenih skupnosti, ki nudijo različne vrste družbenega prostora, od tega sveta, kjer je nasilje rutina. Človeški napor po spravi so v skladu s strukturo resničnosti, ki jo ustvarja v Kristusu in o kateri evangelij pričuje; in zato so to dejanja, ki težijo k resničnemu koncu stvarjenja, ki ga Božje spravno delo vzpostavlja enkrat za vselej v Kristusovi spravni osebi in njegovem delu.« (Webster, “The Ethics of Reconciliation, 117)
- Samo znotraj takšne vizije resničnosti se množi gotovo in smiselno upanje, da obstaja resnična možnost in neustavljiva gonilna sila za službo sprave v svetu, vključujoč svet Cezarja.

Rimljanom 15,7-13 - Zaključek

Kristusova zgodba – Osnova in model za krščansko življenje

- Z združitvijo različnih narativnih poteh zgodbe o Kristusu v svojem zaključku v 15,7-13, Pavel zopet potrdi svoje prepričanje, da ta zgodba funkcioniira kot osnova in kot model za življenje vernikov v svetu.
- In to prav tako nudi odlično okno v **Pavlovo teologiziranje**, in nas na ta način izziva, da razumemo Pavlovo misel in teologijo, ne v smislu »naukov« in »načel«, čeprav so zanj tudi ti pomembni, ampak v smislu velike zgodbe Božjega ukvarjanja s svetom po Kristusu; zgodba, ki prevzame konkretne oblike in šablone v mnogih manjših zgodbah, o katerih Pavel vedno znova in znova govori v svojih pisanjih.

Rimljanom 12-15: Zaključek: *prakse sprave*

- Pavlovo svarilo v 12-15 predstavlja nadaljnjo izpolnjevanje evangelija in je zato sestavni del celotnega argumenta pisma:
 - Velik poudarek na »enotnosti«, »sprejemanju«, »ljubezni« in »miru« kaže na Pavlov bogat simbolizem sprave, ki ji je dal izraz »**prakse sprave**«
 - Pavel je rotil svoje bralce, da naj uresničujejo te prakse kot **sestavni del evangelija, neločljiv vidik njihovega bivanja »v Kristusu.**« Seveda smo videli, da je Rimljanom 12-15 lahko razumljeno kot **uresničevanje implikacij bivanja »v Kristusu,**« položaj, ki zahteva te, ki se odzovejo evangeliju za preobrazo in obnovljeno življenje v poslušnosti Kristusu.
 - Konkretno **prakse sprave** v Rimljanom 12-15 Pavel razlaga v različnih oblikah: kot ljubezen brez hinavščine drug do drugega in do sovražnikov, kot sprejemanje slabotnih in nemočnih, kot potrjevanje drugih, kot blagosloavljanje preganjalcev, kot premagovanje hudega, kot živeti v miru z vsemi. Te prakse sprave so *zasidrane* in *predpostavljene*, ***Kristusova zgodba*** ***osnova*** in ***paradigma*** za pravni način življenja.

Rimljanom 12-15: Zaključek: *živeti v skladu z doslednostjo evangelija*

- Rekli smo, da za Pavla odzvati se na evangelij pomeni priznati in sprejeti resnico, ki jo evangelij oznanja *in* jo živeti **v skladu z doslednostjo evangelija, doslednostjo Božjega kraljestva, doslednostjo modrosti novega stvarjenja.** Tako je radikalna **preobrazba in obnova sebe uresničena in zahtevana v evangeliju.**
- **Toda živeti v skladu z doslednostjo evangelija** in v luči Kristusovega življenja prav tako pomeni biti **osredotočen na skupnost**; in to je skupnost, kjer so vsi negovani in uresničujejo pravno prakso, ki povečuje in obogačuje skupno življenje: harmonija in solidarnost, mir, ljubezen in skrb za druge. Pavel spodbuja raznolikost darov in praks, in ob tem vztraja pri temeljni vrednoti ljubezni in skrbi za druge.

Rimljanom 15,14 – 16,27: Pavlove končne misli in pozdravi

- Pismo kot 'opomnik' (15,15)
- Daritev poganov (15,16)
- 'Poslušnost poganov' (15,18)
- Na poti v Španijo (15,24, 28)
- 'Odhajam v Jeruzalem, da bi služil svetim' (15,25-28)
- Prošnja za molitev (15,30-32)
- Končni, osebni pozdravi (16,1-16)